

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Bakalárska práca

2019

Igor Bubeník

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Zmena škótskej národnej identity ako dôsledok dopadu vybranej politiky vlády Margaret Thatcherovej

Bakalárska práca

Autor práce: Igor Bubeník

Študijný program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedúca práce: PhDr. Zuzana Kasáková, PhD.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Igor Bubeník

Bibliografický záznam

Bubeník, Igor. *Zmena škótskej národnej identity ako dôsledok dopadu vybranej politiky vlády Margaret Thatcherovej*. Praha, 2019. 59 s. Bakalárska práca (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut mezinárodných štúdií. Katedra evropských štúdií. Vedoucí bakalárskej práce PhDr. Zuzana Kasáková, PhD.

Rozsah práce: 64 074 znakov

Anotácia

Táto bakalárska práca sa zameriava na otázku konštrukcie a rekonštrukcie škótskej národnej identity ako nepriamej reakcie na reformy vlády Margaret Thatcherovej. Vláda Margaret Thatcherovej je dodnes mimoriadne kontroverzná a jej vplyv je stále predmetom politickej aj akademickej debaty. Nástup jej vlády predstavoval koniec dovtedy prevládajúcej politiky konsenzu v Spojenom kráľovstve a priniesol sériu reforiem zameraných na rozbitie kultúry závislosti na štáte. Tieto reformy vyvolali vlny protestov po celej krajine a spôsobili katastrofálny volebný prepad Konzervatívnej strany v Škótsku. Toto obdobie zároveň zaznamenalo obrovský rozmach škótskej kultúry a nárast národného cítenia. Zaujímavé je, že sever Anglicka zažil veľmi obdobné ekonomické dopady jej reforiem, avšak iba v Škótsku, sa to pretavilo do národnostného dialógu, disasociácie s britskou identitou a eventuálnej devolúcie. Táto práca zisťuje, čo presne viedlo k týmto zmenám pomocou analýzy škótskej národnej identity a jej pripisovaných hodnôt, za využitia relevantnej teórie zameranej na konštrukciu národnej identity. Výsledkom tejto analýzy je identifikácia a vysvetlenie kauzálnej súvislosti medzi vládou Margaret Thatcherovej a zmenami v škótskej národnej identite.

Annotation

This bachelor thesis is focused on the question of construction and reconstruction of Scottish national identity as an indirect reaction to the reforms of Margaret Thatcher's government. The era of Margaret Thatcher's government is still a controversial topic of political and academic debate. The beginning of Margaret Thatcher's government marked the end of the then prevailing politics of post-war consensus in the United Kingdom and brought about a series of reforms aimed at destroying the culture of dependency on the state. These reforms fostered waves of protests in the entire country and led to a catastrophic electoral downturn for the Conservative Party in Scotland. This era has also seen a renaissance of Scottish culture and national consciousness. Another crucial point is that the north of England has experienced similar economic effects of her reforms and yet only in Scotland it translated into a national question, disassociation with British identity and eventual devolution. The aim of this thesis is to explore the nature of the process that elicited these changes by analysing Scottish national identity and the values ascribed to it through the usage of relevant theory of construction of national identity. The conclusion of this analysis is the identification and explanation of a causal connection between the government of Margaret Thatcher and the changes of Scottish national identity.

Klíčová slova

národní identita, Margaret Thatcher, Škótsko, Spojené královstvo, politika, reformy

Keywords

national identity, Margaret Thatcher, Scotland, United Kingdom, policy, reforms

Title

The Change of Scottish National Identity as a Consequence of the Impact of Selected Policy of Margaret Thatcher's Government

Podakovanie

Na tomto mieste by som sa chcel poďakovať všetkým, ktorí mi dávali cenné rady, podporu a motiváciu pri písaní tejto práce.

Obsah

Úvod	2
1. Výskumný rámec	9
1.1. Teória.....	9
1.2. Aplikácia teórie na skúmaný prípad	13
1.3. Metodológia a výskumné kritériá	15
2. Škótska národná identita a jej prejavy v spoločnosti	20
2.1. Korene škótskej národnej identity	20
2.2. Hlavné znaky škótskej národnej identity a jej dôležitosť	22
2.3. Záver kapitoly	27
3. Škótska národná identita a odpor voči reformám vlády Margaret Thatcherovej.....	28
3.1. Odborové hnutia a vláda	28
3.2. Banícky štrajk 1984/5	30
3.3. „Poll Tax“	33
3.4. Hnutie proti Poll Tax.....	34
3.5. Záver kapitoly	35
Záver.....	37
Summary	39
Zoznam použitej literatúry.....	41

Úvod

Národná identita je aktívny a stále sa meniaci proces. Koncept národnej identity je ešte stále predmetom narastajúceho vedeckého skúmania a niekedy kontrastujúcich teórií. Na rozdiel od ideologicky založeného nacionalizmu, alebo apolitického patriotizmu, národná identita nie je úplne jednoducho uchopiteľný koncept. Ide o pomerne aktívne pole sociologického výskumu, ktoré je ešte stále predmetom akademickej debaty a vývoja nových teórií.¹ Veľké množstvo tohto aktuálneho výskumu pochádza práve zo Škótska.² V posledných rokoch stále častejšie v médiách a politike rezonuje pojem národ alebo nacionalizmus. Veľká pozornosť je venovaná existencii nacionalistických hnutí a snahám o osamostatnenie viacerých národov. Avšak pomerne málo priestoru je venované formovaniu národnej identity a jej vplyvu na politiku, alebo vplyvu politiky na ňu.³

V rámci spoločnosti má však národná identita mimoriadny význam. Byť členom národa alebo mať štátne občianstvo nie je to isté. Národná identita sa nezakladá jednoducho na mieste narodenia, ale obsahuje viaceré špecifické prvky, s ktorými sa človek asociuje, a ktoré majú vplyv na jeho interakciu so svetom.⁴ Napriek tomu, že ide o abstraktný konštrukt, vytvára imaginárnu komunitu a pocit spolupatričnosti medzi ľuďmi, ktorí sa nikdy nestretli. Je to premostenie medzi individuálnou a kolektívnou identitou, ktoré vytvára politickú súdržnosť. Národná identita predstavuje psychologicko-sociálny mechanizmus, ktorého existencia je nutná pre fungujúcu spoločnosť.⁵

¹ David McCrone a Frank Bechhofer, *Understanding National Identity* (Cambridge: Cambridge University Press, 2015), s. 8.

David McCrone a Frank Bechhofer, „Choosing National Identity“, *Sociological Research Online* 15, č. 3 (August 2010): navštívené 26.11.2018, <http://www.socresonline.org.uk/15/3/3.html.bak> s. 1.

² „Nationalism and National Identity“, The University of Edinburgh, navštívené 26.11.2018, http://www.sociology.ed.ac.uk/research/research_themes/national_identity

Victoria Weber, „Scottish, English, British, European Identities: A Literature Review“, The University of Edinburgh (2004): s. 1 - 10, navštívené 26.11.2018,

http://www.sociology.ed.ac.uk/youth/docs/v_webers_lit_rev.pdf

³ Ireneusz Karolewski, *The Nation and Nationalism in Europe* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2011): navštívené 1.1.2019,

https://www.researchgate.net/publication/258220758_The_Nation_and_Nationalism_in_Europe s. 1.

Stephan Lewis, „Identity and the Scottish National Party: A study into the use of national and state identity in modern Scottish political nationalism“ (Mgr prác., Erasmus University, 2011): navštívené 5.1.2019, <hdl.handle.net/2105/11075> s. 5.

⁴ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 6-9.

⁵ Anthony D. Smith, *National Identity* (Reno: University of Nevada Press, 1991), s. 161-162.

Škótska národná identita sa vyvíjala od vzniku prvého štátneho útvaru v rannom stredoveku až dodnes. Posledných tristo rokov však Škótsko, ako integrálna súčasť Spojeného kráľovstva, zápasilo s duálnou škótskou a britskou národnou identitou. V tomto období sa čoraz viac rozmazávali kultúrne, jazykové a etnické rozdiely v rámci Británie. Avšak napriek tomu, že sa za posledných tridsať rokov politická a ekonomická integrácia neustále posúvala na európsku alebo globálnu úroveň, škótska národná identita sa stále viac vzdäľovala od tej britskej. Napriek tomu, že Škótsko a Anglicko sa viac približovali sociálnymi a ekonomickými znakmi, ich politické a inštitucionálne smerovanie sa rozdeľovalo.⁶ Ako teda vysvetlíť paradox, že popri čoraz väčšej integrácii, v čase kedy hranice a rozdiely medzi národmi kontinuálne strácajú význam, je škótska národná identita stále viac politizovaná?⁷

Počas obdobia vlády Margaret Thatcherovej došlo v Británii k mnohým zmenám vo vývoji sociálneho štátu a škótskej národnej identity, ktoré boli individuálne preskúmané, avšak relatívne málo bolo napísane o ich vzájomnej interakcii.⁸ Margaret Thatcherová nastúpila do pozície premiérky v roku 1979 po období neustálych masových štrajkov a stagnujúcej ekonomiky s presvedčením, že Británia je v kritickom úpadku a potrebuje radikálnu zmenu. Jej príchod znamenal definitívny koniec povojnového konsenzu a jej štýl hospodárskeho a sociálneho vládnutia, thatcherizmus, sa stal jednou z najkontroverznejších tém britskej politiky. Samotný thatcherizmus nebol úplne koherentná politická ideológia. Často sa zjednodušuje ako myšlienkový smer založený na ekonomických teóriách monetarizmu a klasického liberalizmu, avšak thatcherizmus obsahoval viac než len ekonomické princípy a zosobňoval nie len presvedčenie a reformy premiérky, ale aj jej kabinetu. Vláda Margaret Thatcherovej sa neriadila striktným ideologickým rámcom a jej reformy a rétorika zasahovali do viacerých oblastí.⁹

McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 10

⁶ Michael Keating, *The Independence of Scotland* (New York: Oxford University Press, 2009), s. 45- 47.

⁷ Luis Moreno, „Scotland, Catalonia, Europeization and the ‘Moreno Question’“, *Scottish Affairs* 54, č.1 (Zima 2006): navštívené 10.10.2018, <http://digital.csic.es/bitstream/10261/1618/1/dt-0502.pdf> s.1.

⁸ Victoria Weber, „Scottish, English, British, European Identities: A Literature Review“, The University of Edinburgh (2004): navštívené 26.11.2018, http://www.sociology.ed.ac.uk/youth/docs/v_webers_lit_rev.pdf s. 1–10.

David Stewart, „Challenging the consensus: Scotland under Margaret Thatcher, 1979-1990.“ (Phd prác., University of Glasgow, 2004): navštívené 2.11.2019, <http://theses.gla.ac.uk/4316/1/2004StewartPhD.pdf> s.3.

⁹ Andrew Gamble, *The Free Economy and The Strong State: The Politics of Thatcherism* (Hong Kong: MacMillan Education, 1988), s. 23-24.

V dobe jej nástupu bolo Spojené kráľovstvo prezývané „Chorý muž Európy“. Prevládajúca keynesiánska teória riadenia ekonomiky sa stále viac odhaľovala ako nefunkčná. Vďaka neustálym štrajkom, obrovskému vplyvu odborov a neefektívnemu manažmentu, zažíval hrubý domáci produkt krajiny mimoriadne nízky rast a to, čo budúci minister financií Nigel Lawson nazval „inflačný holokaust“.¹⁰ Vláda Margaret Thatcherovej implementovala sériu zákonov namierených na ozdravenie ekonomiky, potlačenie sociálneho štátu a posilnenie vplyvu voľného trhu. Vo svojej rétorike zároveň prejavovala snahy o invokovanie britskej národnej identity. Opakovane sa odvolávala na britské tradície a povinnosť ľudí zastaviť úpadok krajiny. Svoje reformy sa snažila v Škótsku ospravedlniť interpretovaním koreňov škótskej národnej identity v individualizme a myšlienkach Adama Smitha a ďalších škótskych mysliteľov.¹¹ Jej okresávanie sociálneho štátu, znižovanie výdavkov a vysoká nezamestnanosť docielili, že počas prvých rokov svojho vládnutia mala nižšiu popularitu než ktorýkoľvek predošlý britský premiér. Od roku 1982 však vykazovala ekonomika znaky zotavovania.

Margaret Thatcherová verila, že odbory boli pre Spojené kráľovstvo mimoriadne škodlivé a snažila sa čo najviac obmedziť ich silu. Jej konflikt s odbormi vyvrcholil v rokoch 1984-1985 baníckym štrajkom a zatvorením veľkého množstva neefektívnych baní na severe Anglicka a v Škótsku. Jej pravdepodobne najkontroverznejšou reformou bola daň z hlavy (z angl. Community Charge; nazývaná tiež Poll Tax) zavedená v roku 1989, ktorá vyvolala obrovskú vlnu protestov, kampaní za neplatenie tejto dane, občianskej neposlušnosti a bola jedným z hlavných dôvodov pre jej odchod z pozície premiérky.

Cieľom tejto práce bude prepojiť vývoj škótskej národnej identity s vládou Margaret Thatcherovej a argumentovať, že práve jej politické kroky viedli ku špecifickým zmenám v škótskej národnej identite a zvýšeniu škótskeho národného cítenia. Rozhodol som sa preto priblížiť reformy, ktoré boli najviac relevantné pre formovanie škótskej národnej identity a zdôrazniť tak dôležitosť národnej identity a aplikovania verejnej politiky vo viacnárrodných štátoch. Práca bude rozčlenená na dve hlavné časti. V prvej časti sa zameriam na definíciu národnej identity v škótskom rámci a pokúsim sa zodpovedať otázku jej dôležitosti a dopadu na spoločnosť pomocou skúmania sekundárnych zdrojov a analýzy existujúcich prieskumov

¹⁰ Peter Riddell, *Thatcher Era: And its Legacy* (Oxford: Blackwell, 1991), s. 6.

¹¹ *Ibid*, s. 8-9.

súvisiacich s národnou identitou v Škótsku a argumentovať, že k jej zmene došlo práve počas vlády Margaret Thatcherovej. Druhá časť sa zameria na vybrané reformy, ktoré priniesla jej vláda a zhodnotí ich dopad na vývoj škótskej národnej identity na základe poznatkov a definícií ukotvených v prvej časti.

Doterajší stav poznania týkajúci sa tejto témy zahŕňa viacero druhov pohľadov a typov literatúry. Po prvé ide o autorov zameraných na formovanie národnej identity z historicko-kultúrneho pohľadu ako je Anthony D. Smith, ktorý napísal viacero kníh ako *Nationalism*, *National Identity* a *Nationalism and Modernism*.¹² Do tejto kategórie patrí aj Benedict Anderson a jeho *Imagined Communities*¹³, Hobsbawnove *Language, Culture, and National Identity*,¹⁴ či Andrew Hastings a *The Construction of Nationhood*.¹⁵ Títo autori patria k najvplyvnejším a najdôležitejším bádateľom v oblasti a ich knihy vytvárajú základy pre teóriu skúmania národnej identity.

Z tohto pohľadu sú dôležité aj odborné články, v tomto prípade ide najmä o práce *National Identities and Politics after Devolution*¹⁶, *Choosing a National Identity*,¹⁷ *National Identities in Post-Devolution Scotland*,¹⁸ *Empire and National Identities the Case of Scotland*,¹⁹ ktoré sa napísali poprední britskí experti v oblasti národnej identity ako Ross, Bond, McCrone a Bechhofer. Práca čerpá z viacerých diel týchto autorov, ktorí sa špecificky zameriavajú na národné identity v Británii a publikovali svoje poznatky už niekoľko desaťročí. Tieto práce sa

¹² Anthony D. Smith, *Nationalism* (Cambridge: Polity Press, 2001)

Anthony D. Smith, *National Identity* (Reno: University of Nevada Press, 1991)

Anthony D. Smith, *Nationalism and Modernism* (London: Routledge, 1998): navštívené 17.12.2018,

<http://milliyyet.info/wp-content/uploads/2015/11/Anthony-D.-Smith-Nationalism-and-Modernism.pdf>

¹³ Benedict Anderson, *Imagined Communities* (Londýn: Verso, 2006)

¹⁴ Eric Hobsbawn, „Language, Culture and National Identity“, *Social Research* 63, č. 4 (Zima 1996): navštívené

10.1.2019, [https://www.jstor.org/stable/40971324?read-](https://www.jstor.org/stable/40971324?read-now=1&refreqid=excelsior%3Aa71dfb7f2c56b09f853b2b2b46633b49&seq=14#page_scan_tab_contents)

[now=1&refreqid=excelsior%3Aa71dfb7f2c56b09f853b2b2b46633b49&seq=14#page scan tab contents](https://www.jstor.org/stable/40971324?read-now=1&refreqid=excelsior%3Aa71dfb7f2c56b09f853b2b2b46633b49&seq=14#page_scan_tab_contents)

¹⁵ Andrew Hastings, *The Construction of Nationhood: Ethnicity, Religion and Nationalism* (New York: Cambridge University Press, 1997)

¹⁶ Michael Rosie a Ross Bond, „National Identities and Politics after Devolution“, *Radical Statistics* 97, s. 47-65

(2008): navštívené 22.11.2018, <http://www.radstats.org.uk/no097/RosieBond97.pdf>

¹⁷ McCrone a Bechhofer, „Choosing National Identity“

¹⁸ Michael Rosie a Ross Bond, „National Identities in Post-Devolution Scotlan“, *Scottish Affairs* 40 (Leto 2002):

navštívené 15.1.2019,

https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/3243083/Sa40_Bond_and_Rosie.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1547200409&Signature=9Ofse5yGEWYdnQg7rySjqWCxpYk%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DNational_Identities_In_Post-Devolution_S.pdf&fbclid=IwAR3t1Ds9MPtIs3q23EKXDBQeTtD58oijnf44ggagbNFB55EPoPOqqz1FJM

¹⁹ John M. MacKenzie, „Empire and National Identities the Case of Scotland“, *Transactions of the Royal Historical Society* 8, s. 215-231 (1998): navštívené 11.1.2019, <https://www.jstor.org/stable/3679295>

javia mimoriadne objektívne vďaka tomu, že čerpajú z dlhoročne zozbieraných empirických dát, avšak zároveň nesmerujú ku konkrétnym záverom a mnohokrát nechávajú čitateľa interpretovať ich poznatky.

Druhý typ pohľadu na zmeny v národnej identite predstavujú práce ako *Scotland, Catalonia, Europeization and the Moreno Question*,²⁰ *Vernacular constructions of 'national identity' in post-devolution Scotland and England*,²¹ *We are an Island*,²² *Political Constructions of National Identity in Scotland and Quebec*²³ a *Globalisation and Sub-state Nationalism*,²⁴ ktoré pomocou komparácie rôznych entít ako Katalánsko, Škótsko, či Quebec skúmajú fenomén pod-štátneho nacionalizmu a národnej identity. Vďaka tomu, že tieto práce porovnávajú dianie vo viacerých krajinách, dokážu poskytnúť podstatný náhľad do prebiehajúcich procesov pri zmenách v národnej identite. Medzi najdôležitejšie a najzriedkavejšie zdroje patria prípadové štúdie ako *Understanding National Identity*²⁵, ktoré využívajú empirické dáta pre sociologický výskum národnej identity a priamo sa sústreďujú na komparáciu Škótska a iných pod-štátnych národov z tohto pohľadu.

Tretí a tiež najpočetnejší typ literatúry je zameraný na analýzu inštitucionálnych a politických premien v Škótsku v ktorých obdobie vlády Margaret Thatcherovej tvorí iba súčasť väčšieho zhrnutia historických udalostí počas posledných storočí. Do tohto typu literatúry patria najmä zdroje škótskych autorov ako *The Independence of Scotland* a *The Government of Scotland* od Keatinga²⁶, či Lindsay Paterson a *The Autonomy of Modern*

²⁰ Luis Moreno, „Scotland, Catalonia, Europeization and the 'Moreno Question'“, *Scottish Affairs* 54, č.1 (Zima 2006): s.1, navštívené 18.12.2018, <http://digital.csic.es/bitstream/10261/1618/1/dt-0502.pdf>

²¹ Susan Condor a Jackie Abell, „Vernacular constructions of 'national identity' in post-devolution Scotland and England“, *ResearchGate*, navštívené 11.1.2019, https://www.researchgate.net/publication/238697337_Vernacular_constructions_of_'national_identity'_in_post-devolution_Scotland_and_England

²² Jackie Abell, Susan Condor a Clifford Stevenson, „'We Are an Island': Geographical Imagery in Accounts of Citizenship, Civil Society, and National Identity in Scotland and in England“, *Political Psychology* 27, č.2, s. 207-226 (Apríl 2006): navštívené 11.1.2019, https://www.jstor.org/stable/3792438?origin=JSTOR-pdf&seq=1#page_scan_tab_contents

²³ Ailsa Henderson, „Political Constructions of National Identity in Scotland and Quebec“, *Scottish Affairs* 1, č. 29 (Jeseň 1999): navštívené 11.1.2019 https://www.researchgate.net/publication/265232653_Political_Constructions_of_National_Identity_in_Scotland_and_Quebec

²⁴ Anwar Anaid, „Globalisation and Sub-state Nationalism“, *European Scientific Journal* 10, č.8 (Marec 2014): navštívené 2.9.2018, <https://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/3028/2854>

²⁵ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*

²⁶ Keating, *The Independence of Scotland*

Michael Keating, *The Government of Scotland: Public Policy Making After Devolution* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010)

Scotland,²⁷ *The Scottish Question*,²⁸ *The Path to Devolution and Change*,²⁹ *Understanding Scotland*³⁰, ktoré majú skôr historicko-politický pohľad na otázku škótskej autonómie a zmien v spoločnosti, alebo sú tu aj priamo historické, nezaujaté zdroje ako *The Oxford Handbook of Modern Scottish History*.³¹

Štvrtý typ literatúry je zameraný konkrétne na analýzu politiky Margaret Thatcherovej a jej dopadov na krajinu. Z odborných kníh sú najdôležitejší britskí autori Peter Riddell³², Andrew Gamble³³ a Michael Burton.³⁴ Táto literatúra sa zväčša sústreďuje hlavne na Spojené kráľovstvo ako celok a teda nie vždy vie presne zachytiť dianie špecificky v škótskej sfére. Konzultovať je možné aj jej autobiografiu *Roky na Downing Street*, ktorá ukazuje jej vlastný pohľad a racionalitu, ktorá stála za jej akciami.³⁵ Z tuzemskej literatúry sa do tejto kategórie zaraďuje Hynek Fajmon, či Alexandr Tomský.³⁶

Články ako *Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment*³⁷ a *From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory*³⁸ kriticky pojednávajú o viacerých druhoch pohľadu hlavných autorít v tomto poli, ukazujú stav akademickej debaty vo vybranej oblasti a rozširujú teoretický rámec skúmania premien národnej identity. Mimoriadne dôležité pre túto prácu sú aj štúdie, ako napríklad vládny prieskum *The British Social Attitudes Survey*, ktoré poskytujú obrovské množstvo zozbieraných dát, ktorými je možné pole argumentov potrebných pre túto prácu značne

²⁷ Lindsay Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 1994)

²⁸ James Mitchell, *The Scottish Question* (New York: Oxford University Press, 2014)

²⁹ Dawid Stewart, *The Path to Devolution and Change* (New York: Palgrave Macmillan, 2009)

³⁰ David McCrone, *Understanding Scotland: The Sociology of a Nation* (New York: Routledge, 2005)

³¹ T. M. Devine a Jenny Wormald, *The Oxford Handbook of Modern Scottish History* (Oxford: Oxford University Press, 2012)

³² Peter Riddell, *Thatcher Era: And its Legacy* (Oxford: Blackwell, 1991)

³³ Andrew Gamble, *The Free Economy and The Strong State: The Politics of Thatcherism* (Hong Kong: MacMillan Education, 1988)

³⁴ Michael Burton, *The Politics of Public Sector Reform: From Thatcher to the Coalition* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2013)

³⁵ Margaret Thatcherová, *Roky na Downing Street* [z angl. preložili Antonín Mikeš, Prokop Pitter, Alena Vacková] (Praha: Naše vojsko, 1996)

³⁶ Hynek Fajmon, *Margaret Thatcherová a její politika* (Brno: Barrister & Principal, 1999)

Václav Klaus, Hynek Fajmon, Alexandr Tomský, Charles Moore, Christopher Moncton a Lukáš Petřík, *Margaret Thatcherová: 1925-2013* (Praha: Institut Václava Klause, 2013)

³⁷ Monserrat Guibernau, „Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment“, *Nations and Nationalism* 10, s. 125–141 (2004): navštívené 17.12.2018,

<https://pdfs.semanticscholar.org/293a/8dabdfaa7c1cbd9667eaaad2662d6875fe1f5.pdf>

³⁸ Leonie Huddy, „From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory“, *Political Psychology* 22, č.1, s. 127-156 (Marec 2001): navštívené 11.1.2019,

https://www.jstor.org/stable/3791909?seq=1#page_scan_tab_contents

rozšíriť.³⁹ Tento prieskum je pravdepodobne najhlavnejším štatistickým zdrojom pre práce skúmajúce sociologické a politické otázky v Spojenom kráľovstve.

³⁹ „British Social Attitudes“, *NatCen Social Research*, navštívené 26.11.2018, <http://natcen.ac.uk/our-research/research/british-social-attitudes/>

„British Social Attitudes Information System“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 26.11.2018, <http://www.britsocat.com/>

„British Election Studies Information System“, *British Election Studies Information System*, navštívené 26.11.2018, <http://www.besis.org/>

1. Výskumný rámec

Pre výber správnej teórie je nutné najskôr definovať, čo obsahuje pojem národná identita, a na základe ktorých znakov je možné ju skúmať. Národná identita je doteraz nie veľmi presne definovaný termín. Všeobecne ide o širšiu komunitu ľudí, ktorí zdieľajú spoločné hodnoty, ciele a kultúru.⁴⁰ Ide o spôsob seba-identifikácie, ktorý dodáva ľuďom pocit prináležania a vytvára sociálnu kohéziu. Správna teória národnej identity pre kontext tejto práce je tá, ktorá čo najpresnejšie definuje identitu podľa vonkajších prvkov, teda ako sa prejavuje v spoločnosti a umožňuje skúmať postup konštrukcie alebo zmien identity.

1.1. Teória

Existuje množstvo pohľadov a teoretických koncepcií národnej identity, ktoré ju umožňujú presnejšie zdefinovať a skúmať.⁴¹ V tejto časti práce sa pokúsím zhrnúť najdôležitejšie pohľady na skúmanie národnej identity a vybrať prvky, ktoré bude možno najlepšie využiť na skúmaný prípad.

Jeden z hlavných sociologických pohľadov na skúmanie národnej identity, ktorý predstavil Anthony D. Smith je etnosymbolizmus, ktorý hovorí o národnej identite ako o kombinácii symbolov, mýtov a tradícií.⁴² Tento prístup je postavený na princípe, že národy majú pred-moderné korene v ceremóniách, spoločnej histórii, náboženstve, jazyku, teritóriu a štáte. Tento pohľad je zameraný najmä na dlhodobé, historické skúmanie vývoja národnej identity pomocou nazerania na pretrvávajúce spoločné tradície a kultúrne aspekty spoločnosti.⁴³

⁴⁰ David Miller, „On Nationality“, *Oxford Scholarship Online*, navštívené 20.3.2019, <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/0198293569.001.0001/acprof-9780198293569-chapter-2>

⁴¹ Anthony D. Smith, *National Identity*, s. 161-162.

McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 10

⁴² Anthony D. Smith, *Nationalism and Modernism*, s.76-78.

⁴³ *Ibid*, s. 8.

Anthony D. Smith, *Nationalism*, s. 57-61.

Marxistický prístup rovnako definoval národ pomocou spoločného jazyka, kultúry a teritória, avšak predpokladal zánik národnej identity s príchodom internacionalizmu a nadnárodnej solidarity. Národ by tak podľa marxistického pohľadu bolo nutné skúmať čisto ako sociálnu konštrukciu, ktorá je iba jednou z viacerých evolučných fáz, ktoré smerujú k čoraz širšej, medzinárodnej komunite.⁴⁴ V prípade Škótska sa však ukazuje opačný úkaz - devolúcia zo širšieho útvaru k užšej, národnej komunite. Tieto prístupy je navyše možné kritizovať z dôvodu, že nedostatočne definujú a spájajú termín národ a štát. Aj Smith uznal, že za etnickými modelmi národov stojí akási kolektívna občianska idea, ktorá definuje to, čo by mala krajina zosobňovať pomocou svojej kultúry, práva, povinností, či systému produkcie.⁴⁵

Sociologický modernizmus videl národnú identitu ako omnoho pohyblivejší fenomén. Symbolizuje ho definícia od Ernsta Rennana, ktorý definoval národ ako „každodenný plebiscit“.⁴⁶ Benedict Anderson priniesol koncept národov ako „imaginárnych komunít“ (z angl. *Imagined Communities*), teda sociálnych konštruktov určitej spoločnosti.⁴⁷ Tento koncept sa vyhýba presnej definícii národa a predstavuje národnú identitu ako spoločnú solidaritu určitej skupiny ľudí a ich predstavu o prináležaní k nej. Národná identita by sa teda podľa tohto pohľadu mala formovať a meniť každodenne na základe spoločnej predstavy o tom, čo národ predstavuje, a akú funkciu plní. Tento prístup sa zameriava na skúmanie národnej identity ako jednej zo sociálnych identít vytvorených ľudským vedomím a ako súčasť viacerých „kruhov“ identity a definuje ju tým, akým spôsobom je predstavovaná, alebo aké kvality a znaky obsahuje jej abstraktná definícia pripisovaná členmi tejto komunity.⁴⁸ Národnú identitu by bolo teda nutné empiricky skúmať ako psychologicko-sociálny mechanizmus.⁴⁹ Tento prístup nepredstavuje presnú definíciu ako takú, avšak ukazuje, že identita je premenlivý, aktívny proces a umožňuje ju skúmať na základe jej prejavov v spoločnosti.

Ernest Gellner predstavil teóriu konštruktivismu národnej identity. Táto teória ide proti ostatným prezentovaným teóriám v tom, že predstavuje národ ako elitami umelo

⁴⁴ J.V. Stalin, „Marxism and the National Question“, *Marxist Internet Archive*, navštívené 26.11.2018, <https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1913/03a.htm>

⁴⁵ Anthony D. Smith, *National Identity*, s. 13-14.

⁴⁶ Ernst Rennan, *What Is a Nation? and Other Political Writings* (New York: Columbia University Press, 2018), navštívené 26.11.2018,

<https://books.google.sk/books?id=BUtBDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=#v=onepage&q&f=false>

⁴⁷ Benedict Anderson, *Imagined Communities*, s. 5 – 7.

⁴⁸ Anderson, *Imagined Communities*, s. 6

⁴⁹ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 12-14.

vytvorený „konštrukt“. Národ je podľa neho produkt nacionalizmu a nie naopak. Gellner kritizoval Rennanovu definíciu kontinuálne sa obnovujúcej seba-identifikácie a považoval kultúru a národ skôr za náš osud, než naše rozhodnutie. Napriek tomu, že kritizoval nacionalistické hnutia, mytologické korene národov a modernistické a primordialistické teórie, nestaval sa na odpor nacionalizmu. Hovoril o ňom ako o dôležitom formujúcom prvku, ktorý pretvára agrárne spoločnosti na tie industriálne a o národnej identite ako o funkčnom prvku, ktorý legitimizuje aktivity štátu.⁵⁰

Konštrukcia národnej identity bola rovnako skúmaná aj z lingvistickej perspektívy. Ruth Wodak sa sústreďí na národnú identitu ako produkt verejného diskurzu elít spoločnosti. Tento prístup hovorí o tom, že jedným zo základných foriem budovania národnej identity je určenie znakov, ktoré táto identita neobsahuje, a proti ktorým sa elity vymedzujú ako voči fundamentálne cudzím prvkom. Jej práca je však najviac zameraná na historické pojmá národnej identity a jej spätné konštruovanie pomocou „naratívov“, s cieľom rozšíriť predstavené charakteristiky národov a etnické stereotypy.⁵¹

Jedným z najdôležitejších problémov, ktoré musí tento výskum vysvetliť je prečo sa otázka škótskej národnej identity stala znova relevantnou počas vlády Margaret Thatcherovej. Ako to, že po takmer troch storočiach existencie v rámci Spojeného kráľovstva sa škótska národná identita nielen zachovala, ale aj začala naberať na sile? Z tohto pohľadu prináša možné vysvetlenie Guibernau. Podľa nej je národná identita sentiment prináležania k národu, či už má štát alebo nie. Hovorí o psychologickú dimenziu národnej identity, ktorá môže byť nečinná a prejaví sa až vtedy, keď príde externá hrozba, reálna či vykonštruovaná, ktorá ohrozuje nejaký aspekt života tejto populácie.⁵²

Mary Fong vypracovala model budovania identity, ktorý je postavený na kombinácii rozdielnych druhov sociálnej a kultúrnej identity, ktorá je konštruovaná vonkajším vplyvom. Jej teória hovorí o tom, že od detstva ľudia nevnímajú významné rozdiely v identite, avšak

⁵⁰ Andrzej Walicki, „Ernest Gellner and the "Constructivist" Theory of Nation”, *Harvard Ukrainian Studies* 22, s. 611-619 (1998): navštívené 16.12.2018, <https://www.jstor.org/stable/41036761>

Ernest André Gellner, *Contemporary thought and politics* (London: Routledge & Kegan Paul, 1974), s. 27-30.

⁵¹ Ruth Wodak, *Discursive Construction of National Identity* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009), navštívené 2.5.2019, https://books.google.sk/books?id=tA2rBgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=the+discursive+construction+of+national+identity&hl=en&sa=X&ved=0ahUKewjS6KnBj_XhAhXuxoUKHYAmAYYQ6AEIKTAA#v=onepage&q=the%20discursive%20construction%20of%20national%20identity&f=false s. 7-21.

⁵² Monserrat Guibernau, „Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment“, s. 125–141

začnú ju vnímať, keď prídu do kontaktu so sociálnym, etnickým, ekonomickým alebo kultúrnym konfliktom, kedy začnú hľadať vlastnú identitu pomocou asociácie s určitou skupinou. Individuálne problémy tak navedú človeka k preberaniu znakov, hodnôt a cieľov, ktoré pripisuje určitej skupine, s ktorou cíti súdržnosť.⁵³ Viacero autorov sa zhoduje, že rozdiely v politickom presvedčení nie sú medzi Škótskom a Anglickom, ale skôr medzi severom a juhom Británie.⁵⁴ Rozdiel je v tom, že v Škótsku má odmietanie neoliberalizmu Margaret Thatcherovej teritoriálne vymedzenie, takže v rámci odporu voči reformám ohrozujúcim blahobyť obyvateľstva mohlo dôjsť k zomknutiu existujúcej škótskej komunity a prepojeniu boja proti okliešťovaniu sociálneho štátu s budovaním národnej identity.⁵⁵

Daniel Béland a André Lecours sa sústreďujú na vzťah medzi formovaním identity a teritoriálnou mobilizáciou a verejnou politikou. Ich teória viacnárrodných štátov hovorí o prepojenej identite, záujmoch a politike, ktorá sa nezhoduje s teritoriálnym vymedzením štátu.⁵⁶ Kapacita definovať kolektívne prvky národnej identity sa odvíja aj od toho, kto a čo je „cudzie“ pre túto komunitu, teda to k čomu má táto komunita negatívny postoj a asociuje to s hodnotami, ktoré sú jej protichodné. Definícia toho, čo určitá komunita považuje za svoje vlastné hodnoty by sa tak mohla odvíjať od hodnôt, ktoré odmieta. Tým pádom by tak bolo možné definovať podstatu škótskej národnej identity tým, že definujeme všetko čo táto identita nie je, namiesto toho čím je. Kategorické odmietanie určitých reforiem na národnej úrovni by tak mohlo pomôcť identifikovať formujúce prvky škótskej národnej identity.⁵⁷

⁵³ Mary Fong a Rueyling Chuang, *Communicating Ethnic and Cultural Identity* (London: Rowman & Littlefield, 2004), navštívené 2.5.2019, https://books.google.sk/books?id=0cbV7n0kM0cC&pg=PA20&lpg=PA20&dq=wodac+national+identity&source=bl&ots=NbgB6jwXE&sig=ACfU3U2hrLSps6AfSg_iR6CBkJdv6G5S7g&hl=en&sa=X&ved=2ahUKewj51fWvjPXhAhX4ShUIHZkTD1QQ6AEwCXoECACQAQ#v=onepage&q&f=false s. 20-23.

⁵⁴ Michael Seymour a Alain G. Gagnon, *Multinational Federalism: Problems and Prospects* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2012), s. 116.

Michael Keating, „The Strange Death of Unionist Scotland“, *Government and Opposition* 45, č. 3 (2010): navštívené 3.11.2018, <http://www.jstor.org/stable/44483677> s. 365 - 385

⁵⁵ Ibid, s. 365 - 385

⁵⁶ Daniel Béland a André Lecours, *Nationalism and Social Policy: The Politics of Territorial Solidarity* (New York: Oxford University Press, 2008), navštívené 28.10.2018, <https://books.google.sk/books?id=wMIlOR3ziMgC&pg=PA242&lpg=PA242&dq=v=onepage&q&f=false> s. 4.

⁵⁷ Anna Triandafyllidou, „National identity and the 'other'“, *Ethnic and Racial Studies* 21, s. 593-612 (December 2010): navštívené 25.2.2019, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/014198798329784?needAccess=true&instName=Charles+University>

1.2. Aplikácia teórie na skúmaný prípad

Táto práca skúma vývoj škótskej národnej identity zo sociologického hľadiska ako defenzívnu reakciu na vybrané reformy vlády Margaret Thatcherovej. Bude vychádzať zo sociologickej teórie modernizmu a špecificky z myšlienok Andersona, Rennana a Smitha, ktorí sa zaoberali zmenami v percepcii národnej identity a jej formovaním ako obrazu modernej seba-identifikácie obyvateľstva, či obrannej reakcie na politické zmeny, napríklad v podobe občianskych hnutí a sú teda najlepšie aplikovateľné na tento prípad.⁵⁸ Etnosymbolizmus je zameraný najmä na skúmanie dávnych koreňov a tradícií, ktoré sú invokované nacionalizmom, avšak nedokáže skúmať zmeny v nedávnej minulosti. Guibernau tento prístup kritizovala preto, že sa príliš sústreďí na elity, na rozdiel od nás. Zároveň predniesla argument, že skutočná masová národná identita nemohla byť vytvorená v dávnej minulosti, keďže neexistovalo široké prepojenie obyvateľstva a vysoká kultúra elít bola oddelená od tej ľudovej.⁵⁹ Marxistická teória predpokladá narastajúcu nadradenosť sociálnej vrstvy nad národnou identitou, čo je však presný opak trendu v škótskej spoločnosti počas 80. rokov.⁶⁰

Škótsky nacionalizmus je často definovaný ako založený na špecifickej etnicite alebo náboženstve. Avšak Škótsko bolo súčasťou únie dávno pred príchodom nacionalistických hnutí. Samotná Margaret Thatcherová sa snažila získať podporu pre svoje kapitalistické idey invokovaním tradične škótskeho individualizmu založeného na náboženských tradíciách a prácach škótskeho mysliteľa Adama Smitha.⁶¹ Odpor voči jej reformám však ukázal, že toto pojetie škótskej národnej identity bolo nesprávne, preto bude táto práca vychádzať z Millovského pojetia občianskej národnej identity.⁶² Táto občianska národná identita je založená na spoločných ideách, inštitúciách, zákonoch a hodnotách.⁶³

⁵⁸ Hastings, *The Construction of Nationhood: Ethnicity, Religion and Nationalism*, s. 4 – 5.

⁵⁹ Guibernau, „Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment“, s. 4-5.

⁶⁰ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 157.

⁶¹ Margaret Thatcher, „Speech to General Assembly of the Church of Scotland“, *Margaret Thatcher Foundation*, navštívené 21.10.2018, <https://www.margaretthatcher.org/document/107246>

⁶² John Stuart Mill, *Representative Government* (Ontario: Batoche Books Limited, 2001), navštívené 21.10.2018, <https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/mill/repgovt.pdf> s. 181-187.

⁶³ Nicola McEwen, *Nationalism and the State: Welfare and Identity in Scotland and Quebec* (Brussel: Presses Interuniversitaires Européennes, 2006), navštívené 14.2.2019, https://books.google.sk/books?id=2aEDaSqNNkYC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false s. 26.

Reformy vlády Margaret Thatcherovej by sa z toho pohľadu dali vysvetliť ako to, čo John Stuart Mill označuje ako „kolektívne incidenty“, ktoré vytvárajú súdržnosť v komunitách.⁶⁴ Snaha o rozbitie sociálneho štátu disociovala Škóťov od britskej identity. Sociálny štát bol do obdobia vlády Margaret Thatcherovej vnímaný ako britská inštitúcia, avšak útok naň znamenal, že britský národ prestal reprezentovať sociálne a ekonomické potreby škótskeho národa a zmenil pojmá Andersonovej „horizontálnej súdržnosti“, ktorú Škóti pociťovali.⁶⁵ McCrone poukázal na fakt, že to, čo pred rokom 1979 spadalo pod dimenziu triednej identity, sa postupne presunulo na úroveň národnej identity.⁶⁶ Snaha o zachovanie sociálneho štátu sa tak stala znakom národnej identity, ktorú si Škóti pripisovali.⁶⁷

Ďalšia dôležitá otázka je výber špecifických reforiem implementovaných vládou Margaret Thatcherovej, pri ktorých je predpoklad najväčšieho vplyvu na národnú identitu. Keating hovorí o tom, že škótsky nacionalizmus a odpor voči integrácii do britskej únie nutne znamená, že škótska národná identita je výnimočná a túto výnimočnosť je, vzhľadom na etnickú a kultúrnu diverzitu Škótska, nutné hľadať v občianskej a nie etnickej identite.⁶⁸ Anthony D. Smith hovorí o tom, že expanzia nacionalizmu nastáva pri ideologickom rozchádzaní medzi štátom a občianskou spoločnosťou.⁶⁹

Na preskúmanie tohto javu je možné využiť formu teórie seba-kategorizácie (z angl. Self-categorization theory, ďalej „SCT“), ktorá sa zaoberá otázkou, akým spôsobom sa ľudia identifikujú medzi určené skupiny a ako vzniká homogenita v skupinách. Rovnako prináša princíp identifikovania sa v rámci vnútornej skupiny (z angl. Ingroup) a definovania sa voči vonkajšej skupine (z angl. Outgroup).⁷⁰ Drury a Scott využili túto teóriu na vysvetlenie

⁶⁴ Mill, *Representative Government*, s. 181-187.

⁶⁵ Nicola McEwen, „State Welfare Nationalism: The Territorial Impact of Welfare State Development in Scotland“, *Regional & Federal Studies* 12, č.1, s. 66-90 (September 2010): navštívené 21.10.2018, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/714004724?needAccess=true&instName=Charles+University> s. 66-68.

Anderson, *Imagined Communities*, s.7.

⁶⁶ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 157-159.

⁶⁷ McEwen, *Nationalism and the State*, s. 30-33.

⁶⁸ Keating, *The Independence of Scotland*, s. 40-41.

⁶⁹ Smith, *Nationalism and Modernism* s.70-72.

⁷⁰ John C. Turner, „Explaining the nature of power: A three-process theory“, *European Journal of Social Psychology* 35, s. 1-22 (2005): navštívené 26.3.2019 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ejsp.244>

kategorizačných procesov pri protestných akciách, kedy odpor voči politickým zmenám vytvára nové hodnoty a znaky identity pre celé komunity.⁷¹

V rámci britských ostrovov sa dajú identifikovať viaceré samostatné národné identity, ktoré zdieľajú rovnaký jazyk, štát, náboženstvo a značnú časť histórie. Skúmanie nedávnych zmien škótskej národnej identity sa teda nemôže opierať o lingvistické, náboženské, alebo striktné historicko-kultúrne znaky.⁷² Pre skúmanie národnej identity v škótskom kontexte je nutné využiť model, ktorý vytvára jasnú dištinkciu medzi britskou a škótskou národnou identitou a rozdeľuje identitu založenú na štáte a identitu založenú na národe.⁷³ Definícia identity sa bude odvíjať od modelu viacerých koncentrických kruhov identity, ktorý predložil Smith a využil McCrone. Tento model rozdeľuje identitu do prepojených kruhov, ako individuálnu, regionálnu, národnú, či etnickú, vďaka čomu je možno analyzovať komplexnú realitu škótskej národnej identity.⁷⁴

1.3. Metodológia a výskumné kritériá

Ústredná otázka tejto bakalárskej práce je, akým spôsobom ovplyvnili vybrané reformy vlády Margaret Thatcherovej škótsku národnú identitu. Práca sa zameriava na nekomparatívne preskúmanie jedného prípadu vo vymedzenom časovom období. Sústredí sa na špecifické prostredie a prípad, z ktorého nebude získavať široko zovšeobecniteľné závery, ale lepšie vysvetlí spleť realitu danej témy. Z metodologického hľadiska je pre získanie

⁷¹ Clifford Stott a John Drury, „Crowds, context and identity: Dynamic categorization processes in the ‘poll tax riot’”, *Human Relations* 53, s. 247-273 (Február 2000): navštívené 26.2.2019, https://www.researchgate.net/publication/258139688_Crowds_context_and_identity_Dynamic_categorization_processes_in_the_'poll_tax_riot'

⁷² Keating, *The Independence of Scotland*, s. 8.

⁷³ Stephan Leewis, „Identity and the Scottish National Party: A study into the use of national and state identity in modern Scottish political nationalism” (Mgr prác., Erasmus University, 2011), s. 8-9, navštívené 5.1.2019, <hdl.handle.net/2105/11075>

⁷⁴ David McCrone, *Understanding Scotland: The Sociology of a Nation* (New York: Routledge, 2005), s. 127-174.

Anthony D. Smith, „A Europe of Nations. Or the Nation of Europe?”, *Journal of Peace Research* 30, s. 129-135 (Máj 1993): navštívené 2.5.2019, https://www.jstor.org/stable/425194?read-now=1&seq=5#page_scan_tab_contents

relevantných záverov najvhodnejšie využiť prípadovú štúdiu.⁷⁵ Hlavný postup bude pozostávať z analýzy dostupných primárnych zdrojov v podobe štátnych prieskumov verejnej mienky a zákonov, rovnako ako vonkajších prejavov v podobe občianskych a politických hnutí pred, počas a krátko po období vlády Margaret Thatcherovej. Aplikácia predstavenej teórie na tieto dáta má za cieľ rozšírenie znalostí a vytvorenia možných interpretácií, kauzálnych spojitostí a záverov v kontexte daného fenoménu. Z tohto dôvodu bude najvhodnejším druhom prípadovej štúdie pre prácu s touto témou interpretatívny výskum.⁷⁶

Vzhľadom na rozsah práce a jej časové zasadenie je nutné vybrať výskumne kritériá, ktoré napriek relatívnej stručnosti umožnia čo najobjektívnejšie a najempirickejšie preskúmanie vybraného fenoménu. Pre presný a nezaujatý výskum je dobré kombinovať dostupné kvalitatívne a kvantitatívne dáta zo zdrojov, ktoré poskytnú dostatočný náhľad do problematiky vlády Margaret Thatcherovej bez toho aby skreslili udalosti. Kritériá výskumu sa taktiež budú odrážať od teoretických základov práce a budú preto zamerané na kultúrne a politické prejavy škótskej národnej identity, pripisované hodnoty, mýty a percepcie, ktoré budú overovať pomocou dostupných vládnych štatistík a hĺbkových analýz jednotlivých udalostí.

Prvým kritériom výskumu bude dokázanie existencie špecifických charakteristík škótskej národnej identity a ich posunu počas vymedzeného obdobia pomocou implementovania Rennanovej teórie „každodenného plebiscitu“ na analýzu kvalitatívnych dát v podobe mýtov, pripisovaných znakov, prejavov v kultúre a percepcie vnútorných a vonkajších aktérov na porovnanie zmien v týchto charakteristikách pred, počas a po období vlády Margaret Thatcherovej.⁷⁷ Na toto bude využité skúmanie nielen kníh a akademických článkov, ale aj dobových dokumentov, interview a reakcií a ich interpretácia pomocou

⁷⁵ Anol Bhattacharjee, *Social Science Research: Principles, Methods, and Practices* (Global Text Project, 2012), navštívené 2.5.2019, https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=oa_textbooks s. 40.

⁷⁶ Robert K. Yin, „Case Study Research Design and Methods“, *Applies Social Methods Series 5*, navštívené 2.12.2018, <http://www.madeira-edu.pt/LinkClick.aspx?fileticket=Fgm4GJWVTRs%3D&tabid=3004>
C. R. Kothari, *Research Methodology: Methods and Techniques* (New Delhi: New Age International, 2004), navštívené 2.12.2018, https://books.google.sk/books?id=hZ9wSHysQDYC&printsec=frontcover&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=oa_textbooks 93-102.

⁷⁷ Ernst Rennan, *What Is a Nation? and Other Political Writings* (New York: Columbia University Press, 2018), navštívené 26.11.2018, <https://books.google.sk/books?id=BUtBDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=#v=onepage&q&f=false>

vybranej teórie národnej identity. Pri skúmaní existujúcej sekundárnej literatúry, najmä tej produkovanej priamo aktérmi zaujatými v škótskej oblasti, je možné naraziť na opakované charakteristiky pripisované škótskej národnej identite. Viacerí autori často využívajú osobné príbehy, pocity a postoje občanov na ilustráciu ich definície skúmanej identity a vysvetlenia, čo je to „byť Škótom“.⁷⁸ Toto je možné využiť ako kvalitatívny prístup k definícii škótskej národnej identity a jej zmien.⁷⁹

Kvalitatívne zameraný výskum však môže byť často subjektívny a je teda potrebné vytvoriť kvantitatívne parametre, ktoré podporia formovanú hypotézu kauzálneho prepojenia zmien v škótskej národnej identite a reforiem vlády Margaret Thatcherovej. Kvantitatívne dáta pomôžu vytvoriť lepšie porozumenie v skúmanej oblasti a zmierniť subjektivitu daného výskumu. Pri národnej identite ide najmä o čerpanie zo zozbieraných prieskumov a štatistík, ktoré reflektujú zmeny v postojoch špecifických skupín voči politickým a sociálnym otázkam.⁸⁰

Druhým kritériom teda bude preskúmanie Andersonovskej myšlienky „horizontálnej súdržnosti“ medzi Škótskom a zvyškom Británie pomocou porovnania štatistických rozdielov z primárnych zdrojov v otázkach politických a sociálnych postojov a zistiť tak, či majú zmeny v škótskej národnej identite korene práve v rozchádzaní týchto hodnôt.⁸¹ V tomto prípade je možné pre pozorovanie postojov škótskej populácie k otázkam sociálneho štátu, politickej orientácii a vzťahu k nacionalizmu, ktoré sú jej často pripisované, analyzovať dáta zo štátneho prieskumu britských sociálnych postojov (z angl. British Social Attitudes Survey, ďalej „BSAS“), ktorý od roku 1983 monitoroval postoje obyvateľstva pomocou širokého spektra otázok pre veľké skupiny respondentov, rovnako ako analýzy prípadových štúdií McCronea, Bechhofera a Morena, ktoré využívajú komparáciu týchto postojov medzi národmi.⁸²

⁷⁸ Frank Bechhofer a David McCrone, *National Identity, Nationalism and Constitutional Change* (Londýn: Palgrave Macmillan, 2009): navštívené 10.1.2019, https://books.google.sk/books?id=Ez-BDAAAQBAJ&pg=PA150&lpg=PA150&dq=traits+of+scottishness&source=bl&ots=Ju4uGriZeu&sig=cJqjksLCzE5NwNtp0i_LKmhYGmA&hl=en&sa=X&ved=2ahUKewjVofymlIOhfAhVvxYUKHWKbDmYQ6AEwBXoECAQQAQ#v=onepage&q&f=false s. 64-65.

⁷⁹ Keating, *The Independence of Scotland*, s. 34-37.

Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland*, s. 168-169.

Mitchell, *The Scottish Question*, s. 7-10.

Bhattacharjee, „Social Science Research: Principles, Methods, and Practices“, s. 93-94.

⁸⁰ Ibid, s. 103.-104.

⁸¹ McCrone, *Understanding Scotland*, s. 84.

Anderson, *Imagined Communities*, s.7.

⁸² „British Social Attitudes Information System“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 26.11.2018, <http://www.britsocat.com/>

Tretím kritériom tohto výskumu bude analýza masových hnutí odporu voči vybraným reformám vlády Margaret Thatcherovej s využitím teórie SCT, ktorá umožňuje identifikovať, v ktorých oblastiach sa špecifické reformy vlády Margaret Thatcherovej stavali do protikladu k hodnotám škótskej občianskej spoločnosti. Práca bude skúmať zmeny v sociálnej identite na základe dynamických davových akcií, podnietených týmito reformami. Odpor voči týmto reformám tak bude možno interpretovať ako formujúce prvky zmien v škótskej národnej identite. Prvá časť jadra tejto práce tak bude skúmať zmeny škótskej národnej identity v spôsobe produkcie ľudskej aktivity a druhá časť tejto práce bude skúmať ľudskú aktivitu ako producenta zmien národnej identity.⁸³

Z reforiem, ktoré implementovala vláda Margaret Thatcherovej som si z pohľadu teórie seba-kategorizácie, vzhľadom na relevanciu k danej téme vybral, jej potláčanie odborových únií, ktoré prebiehalo prakticky počas celého obdobia jej vlády a vyvolalo sériu široko medializovaných štrajkov, stretov s políciou a straty jedného z najkľúčovejších škótskych priemyslov.⁸⁴ Ďalšia dôležitá reforma bola Poll Tax z roku 1989, ktorá mala za následok množstvo nepokojov po celej Británii, hnutí za neplatenie a vďaka tomu, že bola vnímaná ako proti-škótska reforma, docielila aj spojenie rôznych častí škótskej spoločnosti v opozícii proti Margaret Thatcherovej a trhovým reformám thatcherizmu.⁸⁵

S dátami v prieskume BSAS je možné manipulovať vytvorením prierezov rôznych otázok, kategórií, rokov, regiónov a vrstiev populácie, aby sa čo najlepšie prispôbili na daný výskum. Pre potreby tejto práce som využil otázky, ktoré boli zamerané na politické preferencie, najdôležitejšie znaky kultúry a otázky sociálneho štátu. Následne som porovnal odpovede medzi škótskymi a anglickými respondentmi na vysvetlenie mýtov a stereotypov, ako napríklad, že je Škótsko omnoho viac ľavicovo orientované. Taktiež som porovnával zmeny v týchto dátach počas vymedzeného časového obdobia na potvrdenie hypotézy, že došlo k zmenám v škótskej národnej identite práve v tomto čase. Keďže nie všetky otázky v BSAS boli kladené už od roku 1983, využil som aj dáta z neskoršej doby a doplnil ich výsledkami analýz autorov zameraných na danú problematiku, ako aj rozbormi expertov

McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 1-11.

Luis Moreno, „Scotland, Catalonia, Europeization and the ‘Moreno Question’“, *Scottish Affairs* 54, č.1 (Zima 2006): s.7, navštívené 10.10.2018, <http://digital.csic.es/bitstream/10261/1618/1/dt-0502.pdf>

⁸³ Stott a Drury, „Crowds, context and identity: Dynamic categorization processes in the ‘poll tax riot’“, s. 248.

⁸⁴ Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 87-88.

⁸⁵ Danny Burns, *Poll Tax Rebellion* (Stirling: AK Press, 1992), s. 7.

z NatCen a BESIS, čo sú ďalšie vládne výskumné organizácie, ktoré publikujú hlbšie analýzy. Využitý bol aj vládny repozitár zákonov ako dodatočný primárny zdroj.

2. Škótska národná identita a jej prejavy v spoločnosti

Ako bolo naznačené v teoretickej časti, národná identita je pomerne ťažko uchopiteľný koncept, a preto je zadefinovanie jej prvkov často bodom rozporov v tomto obore.⁸⁶ Napriek tomu je však značná zhoda v tom, že národná identita má nesmiernu dôležitosť ako mechanizmus, ktorý dodáva individuálnu a kolektívnu hodnotu. Smith hovorí o tom, že identifikovať sa s národom znamená, že sa človek zároveň identifikuje s kolektívnym cieľom.⁸⁷ Konštitučné zmeny v podobe devolvovaného parlamentu boli práve výsledkom kolektívneho snaženia škótskej občianskej spoločnosti počas 80. a 90. rokov.⁸⁸

2.1. Korene škótskej národnej identity

Na rozdiel od iných národov, ktoré sa ocitli vo väčšom útvare, škótska integrácia do Spojeného kráľovstva prebehla pomerne mierumilovne. Na rozdiel od Írska či Quebecu nebolo pripojenie Škótska do únie s Anglickom výsledkom vojenskej porážky, ale slobodným rozhodnutím národných elít s prísľubom ekonomickej prosperity. Zmluva o únii z roku 1707 zachovala autonómiu organizácie lokálnej administratívy, školstva, právneho systému a cirkvi. Podobne, ako v prípade Írska a Quebecu, sa Škótsko stalo demografickou minoritou, avšak kultúrne rozdiely v tomto politickom partnerstve boli minimálne. Okrem malého počtu obyvateľov, ktorí hovorili gaelčinou, zdieľali tieto krajiny rovnaký jazyk. Ich náboženstvá boli iba rozdielne druhy protestantizmu. Škóti sa naviac aktívne podieľali na aktivitách vo Westminsteri a rozmachu Britského impéria. Ich koexistencia v rámci impéria bola založená na balansovaní integrácie a ochrane špecifickosti škótskej národnej identity.⁸⁹ V kontexte tejto práce bude kritická práve táto ochrana špecifických prvkov škótskej národnej identity.

⁸⁶ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 10.

⁸⁷ Anthony D. Smith, *National Identity* (Reno: University of Nevada Press, 1991), s. 161-162.

⁸⁸ David McCrone, *Understanding Scotland: The Sociology of a Nation* (New York: Routledge, 2005), s. 2-3.

⁸⁹ Ailsa Henderson, *Hierarchies of Belonging: National identity and Political Culture in Scotland and Quebec* (Quebec: McGill-Queen's Press, 2007): navštívené 29.12.2018,

Škótska národná identita hrala počas väčšiny obdobia svojej existencie v rámci únie sekundárnu úlohu. Jej prejavy bolo možné vidieť počas protestov v 20. a 70. rokoch, vrcholiac v neúspešnom referende o vytvorení škótskeho parlamentu v roku 1979. Bolo jasné, že Škótsko si drží svoju špecifickú identitu, avšak až do 80. rokov nebola táto identita v rozpore s prevládajúcim unionizmom.⁹⁰ Škóti sa dokonca podieľali na aktivitách Britského impéria viac než iné národy. Mali disproporčne viac úmrtí vo vojnách, viac vynálezcov, politikov a podnikateľov než bol britský priemer. Podľa niektorých autorov sa aj jednoduchšie asimilovali medzi koloniálnu populáciu.⁹¹ Mitchell však hovorí o tom, že globalizácia a lokalizácia posledných rokov, vytvorila pôdu pre de-teritorializáciu a re-teritorializáciu, ktorá ohrozila doteraz prevládajúcu sociálnu solidaritu spojenú so štátmi. Zmeny v politickej či kultúrnej sfére môžu vytvoriť sociálne a ideologické divízie, ktoré sa premietnu do teritoriálneho rozštiepenia krajiny.⁹²

Napriek tomu, že v rámci Británie sa jednotlivé časti neustále viac sociálne a ekonomicky približovali, Škótsko si zachovávalo svoju špeciálnu a charakteristickú pozíciu. S narastajúcou sekularizáciou, homogenizáciou jazyka a etnicity, modernizáciou a asimiláciou hrozilo, že škótska národná identita stratí na význame. Paradoxne však boli jej charakteristické prvky zachované práve štátom, ktorý najviac ohrozovali.⁹³ Na politickej úrovni sa často vyťahovala „škótska karta“, ako kritika jednej či druhej strany pre zanedbávanie špecifických požiadaviek škótskej verejnej politiky.⁹⁴ Toto pomohlo udržať ideu škótskej výnimočnosti aj v oblasti administratívy a rozvoja vďaka tomu, že počas 80. rokov Škótsku mimoriadne napomáhal jeho separátny finančný systém a zatiaľ čo zdanlivo všetky údery pre škótsky priemysel prichádzali zo strany britskej vlády, reštrukturalizačné a rozvojové programy zamerané na obnovu upadajúcej krajiny vytvárala škótska administratíva.⁹⁵

Počas 20. storočia zažil v Británii sociálny štát obrovský rozmach. Štát sa stále viac angažoval v intervencii do sociálnych podmienok obyvateľstva, redistribúcie a sociálneho

https://books.google.sk/books?hl=en&lr=&id=vMQZhm0IXgC&oi=fnd&pg=PR7&dq=national+identity+scotland&ots=77YRY6CDeB&sig=cwS4CGW20fjIXwEMaYCAMcfPIQc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false s. 21-22.

⁹⁰ Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland*, s. 168.

⁹¹ Devine a Wormald, *The Oxford Handbook of Modern Scottish History*, s. 523-528.

⁹² Mitchell, *The Scottish Question*, s. 6-7.

⁹³ *Ibid*, s. 10-11.

MacKenzie, „Empire and National Identities the Case of Scotland“, s. 16–7.

⁹⁴ Mitchell, *The Scottish Question*, s. 12-14.

⁹⁵ Riddell, *Thatcher Era: And its Legacy*, s. 160 – 164.

zabezpečenia. Táto politika si vyžadovala obrovskú expanziu byrokratickej štruktúry a občianskeho zapojenia do chodu štátu. Toto malo svoju vymedzenú, škótsku teritoriálnu dimenziu, keďže služby boli organizované a poskytované na škótskej úrovni. Škótska stredná vrstva mala viac členov pracujúcich v štátnych inštitúciách než tá anglická a preferovala verejné sociálne služby.⁹⁶ McCrone hovorí o tom, že sociálny štát sa, popri vojne a náboženstve, stal „tretím pilierom“ britskej identity a legitimizoval tento multi-národný štát.⁹⁷ Popri absencii vojny a úpadku náboženstva, erózia tohto piliera počas 80. rokov tak nielen podkopala pozíciu britskej identity, ale aj cez vlny masového verejného odporu zakorenila vlastný obraz škótskej identity ako opozičnej politickej kultúry, ktorá bola v ideologickom rozpore s britsko-thatcherovskými hodnotami.⁹⁸

2.2. Hlavné znaky škótskej národnej identity a jej dôležitosť

Dáta z BSAS ukazujú, že pri otázke núteného výberu iba jednej národnej identity si v roku 1979 57% Škótov vybralo iba škótsku identitu a 39% britskú identitu. V roku 1992 už zvolilo škótsku identitu 72% obyvateľstva. Toto číslo zostalo približne rovnaké ďalších 20 rokov.⁹⁹ Tieto dáta zároveň poukazujú na to, že devolúcia nemala vplyv na škótsku národnú identitu a treba sa na ňu teda pozerať ako na výsledok škótskeho pocitu špecifickej identity a nie ako na niečo, čo spôsobilo jej vznik.¹⁰⁰ Navyše pri pozorovaní podpory pre vystúpenie z únie sa ukazuje, že túžba po nezávislosti klesla práve po tom, čo sa Škótska národná strana (z angl. Scottish National party, ďalej „SNP“) po prvý krát dostala k moci v roku 2007, čo môže byť znakom práve toho, že Škótom ide primárne o zabezpečenie ochrany špecifických škótskych záujmov na poli únie.¹⁰¹

⁹⁶ Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland*, s 167-169.

⁹⁷ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 185.

⁹⁸ Mitchell, *The Scottish Question*, s. 281.

⁹⁹ „British Social Attitudes“, *NatCen Social Research*, navštívené 11.1.2019, http://www.bsa.natcen.ac.uk/media/38458/bsa30_devolution_final.pdf s. 171.

¹⁰⁰ „British Social Attitudes“, *NatCen Social Research*, navštívené 11.1.2019, http://www.bsa.natcen.ac.uk/media/38458/bsa30_devolution_final.pdf s. 143-144.

¹⁰¹ „British Social Attitudes“, *NatCen Social Research*, navštívené 11.1.2019, http://www.bsa.natcen.ac.uk/media/38458/bsa30_devolution_final.pdf s. 162-163.

„Scottish Social Attitudes“, *ScotCen Social Research*, navštívené 11.1.2019, <http://natcen.ac.uk/media/1361407/ssa16-2fr8m-1ndyref-2-1ndyr8f-tw0-two.pdf> s. 2.

Jeden z hlavných znakov škótskej národnej identity, ktorý sa pretavuje do politickej sféry je takzvaný „lad o' pairs myth“.¹⁰² Je to často spomínané škótske inklinovanie k egalitárnejšej spoločnosti v porovnaní s ich južným susedom.¹⁰³ Mnoho autorov však konfrontuje tento mýtus s tým, že podľa nazbieraných dát je škótske politické presvedčenie iba mierne viac ľavicové než to anglické, a to napriek faktu, že Škótsko omnoho viac odporuje sociálnej nerovnosti.¹⁰⁴ Štúdie BSAS ukázali, že od 80. rokov až do súčasnosti je Škótsko iba o trochu viac negatívne postavené k platovej nerovnosti.¹⁰⁵ Väčšie rozdiely sú však v dátach, ktoré sa zaoberajú ochotou využiť štátnu intervenciu v podobe zvýšenia daní pre zaobstaranie väčšej miery sociálnych dávok a financií pre zdravotníctvo a školstvo.¹⁰⁶ Tu sa ukazuje, že Škóti nutne neinklinujú k redistribučnej politike viac ako Angličania, avšak majú väčší záujem o univerzálne štátne programy.¹⁰⁷

¹⁰² Pôvodný mýtus z 18. storočia hovoril o tom, že aj tí najchudobnejší členovia spoločnosti majú možnosť v Škótsku získať vzdelanie. Používa sa pri argumentovaní, že škótska spoločnosť je otvorenejšia a vzdelanejšia než tá anglická. Vzhľadom na jeho vágnosť je aplikovaný v širokej škále sociálnych kategórií.

W. W. J. Knox „A HISTORY of the SCOTTISH PEOPLE THE SCOTTISH EDUCATIONAL SYSTEM 1840 -1940“, *ResearchGate*, navštívené 7.1.2019,

https://www.researchgate.net/publication/237444349_A_HISTORY_of_the_SCOTTISH_PEOPLE_THE_SCOTTISH_EDUCATIONAL_SYSTEM_1840_-_1940 s. 1.

John Buchan, „John Buchan: "Lad O' Pairs"“, *Queens University Archives*, navštívené 7.1.2019,

<https://archives.queensu.ca/exhibits/buchan/lad-o-pairs>

¹⁰³ Michael Lynch, *The Oxford Companion to Scottish History* (Oxford: Oxford University Press, 2001): navštívené 8.1.2019, <https://books.google.sk/books?id=65A-KFw1GU8C&pg=PA584&lpg=PA584&dq=gordon+donaldson+egalitarian&source=bl&ots=YYVMTgq2wr&sig=NArWvXVKVM-4rGKvvt4SA-GZoeC&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjm3uu9mt7fAhVDzBoKHSs3AacQ6AEwCHoECAIQAQ#v=onepage&q&f=false>

[rWvXVKVM-4rGKvvt4SA-GZoeC&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjm3uu9mt7fAhVDzBoKHSs3AacQ6AEwCHoECAIQAQ#v=onepage&q&f=false](https://books.google.sk/books?id=65A-KFw1GU8C&pg=PA584&lpg=PA584&dq=gordon+donaldson+egalitarian&source=bl&ots=YYVMTgq2wr&sig=NArWvXVKVM-4rGKvvt4SA-GZoeC&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjm3uu9mt7fAhVDzBoKHSs3AacQ6AEwCHoECAIQAQ#v=onepage&q&f=false) s.584

McCrone, *Understanding Scotland*, s. 79.

¹⁰⁴ John Curtice, „Two Different Countries? Scottish and English Attitudes to Equality and Europe“, *What Scotland Thinks*, navštívené 10.1.2019, <http://blog.whatscotlandthinks.org/2013/10/two-different-countries-scottish-and-english-attitudes-to-equality-and-europe/>

¹⁰⁵ „About income levels generally in Britain today. Would you say that the gap between those with high incomes and those with low incomes is too large, about right or too small?“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 5.1.2019,

http://www.britsocat.com/BodyTwoCol_rpt.aspx?control=CCESDMarginals&SurveyID=5&Var=INCOMGAP&LangID=0&CountryID=4

¹⁰⁶ „About the government choosing between these three options. Which do you think it should choose? Reduce taxes and spend less on health, education and social benefits OR keep taxes and spending on these services at the same level as now OR increase taxes and spend more on health, education and social benefits“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 5.1.2019,

http://www.britsocat.com/BodyTwoCol_rpt.aspx?control=CCESDMarginals&SurveyID=1&Var=TAXSPEND&LangID=0&CountryID=4

¹⁰⁷ Michael Keating, *Wealthier, Fairer Scotland: The Political Economy of Constitutional Change* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017): navštívené 5.1.2019,

<https://books.google.sk/books?id=6C1WDwAAQBAJ&pg=PA130&lpg=PA130&dq=scots+more+egalitarian&source=bl&ots=8ZGgP8SHkA&sig=ktykJDWAaSwd9qZQY0CTq5TVrtQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwig0tPemd7fAhVF1hoKHfDNCiM4ChDoATABegQICBAB#v=onepage&q&f=false> s. 130.

Politicky sú teda Škóti iba mierne viac ľavicovo zameraní, avšak predstavená škótska komunita je tá z pracujúcej triedy, liberálna a otvorená. Pravicoví voliči v Škótsku volia Konzervatívnu stranu v omnoho menšej miere než pravicoví voliči v Anglicku.¹⁰⁸ Referendum z roku 1979 vyzdvihlo otázku, čo je v Škótsku dôležitejšie - národná či triedna identita? Ľudia boli dopytovaní, či sa viac identifikujú s Angličanom z rovnakej spoločenskej triedy, alebo so Škótom z rozdielnej spoločenskej triedy. V roku 1979 medzi Škótmami prevládala triedna identita nad národnou, avšak pri opakovaní tejto otázky v rokoch 1992, 1997 a 1999, veľká väčšina preferovala krajana z inej triedy, než Angličana z rovnakej triedy.¹⁰⁹ Toto poukazuje na fakt, že škótska národná identita získala väčšiu dôležitosť počas 80. rokov. Napriek tomu, že pomery sociálnych tried boli v oboch regiónoch prakticky rovnaké, ich politické a kultúrne črty sa začali rozchádzať.¹¹⁰

Luis Moreno poukazuje na to, že prieskum národnej identity z roku 1986 zaznamenal silnú koreláciu medzi exkluzívne škótskou národnou identitou a nižšou sociálnou vrstvou a zároveň prekvapivo nízku koreláciu medzi škótskou národnou identitou a túžbou po samostatnosti.¹¹¹ Seymour a Gagnon hovoria o poklese unionizmu a narastajúcom nacionalizme v 80. rokoch, ktorý bol mobilizovaný práve pre odpor voči útoku thatcherovských reforiem na sociálny štát.¹¹² Je teda možné predniesť hypotézu, že počas 80. rokov bolo prebudovanie škótskej národnej identity ovplyvnené najmä ekonomickými reformami vlády Margaret Thatcherovej.

Rozdiely sa premietli aj do volebnej mapy. V polovici 20. storočia bol pomer voličov Konzervatívnej a Labouristickej strany v Škótsku veľmi podobný tomu v Anglicku. Avšak popularita Konzervatívnej strany klesla do takej miery, že v roku 1997 nezískali v Škótsku ani jedno kreslo.¹¹³ Najzaujímavejšie bolo, že sa rozpadla podpora strednej triedy, ktorá bola

¹⁰⁸ John Curtice, [whatscotlandthinks.org](http://blog.whatscotlandthinks.org), „The Three Characteristics of the Scottish Conservative Revival“, navštívené 2.5.2019, <http://blog.whatscotlandthinks.org/2017/10/the-three-characteristics-of-the-scottish-conservative-revival/>

¹⁰⁹ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 157.

¹¹⁰ McCrone, *Understanding Scotland*, s. 84.

¹¹¹ Moreno, „Scotland, Catalonia, Europeization and the ‘Moreno Question’“

¹¹² Michael Seymour a Alain G. Gagnon, *Multinational Federalism: Problems and Prospects* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2012), s. 116.

¹¹³ Taym Saleh, „The Decline of the Scottish Conservatives in North-East Scotland, 1965–79: A Regional Perspective“, *Parliamentary History* 36, č.2 (Jún 2017), navštívené 10.1.2019, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1750-0206.12296>

Christine Jeavans a Mark Bryson, „Election results: Mapping Scotland's dramatic change“, *BBC News*, navštívené 10.1.2019, <https://www.bbc.com/news/election-2015-scotland-32621862>

v Škótsku podstatne nižšia než v Anglicku. Stredná trieda sa zároveň začala viac identifikovať s hnutím za devolúciu. Podľa Patersona sa škótska stredná vrstva považovala za „ochrancu sociálneho štátu“ a ohrozenie jeho existencie sa vnímalo ako ohrozenie samotného Škótska.¹¹⁴ Tým, že sa rétorika a reformy Margaret Thatcherovej postavili do protikladu hodnôt sociálneho štátu, prestal byť tento prvok zdrojom legitimacy pre britskú vládu. Tieto hodnoty sa tak mohli presunúť na užší kruh identity, ktorý bol vďaka inštitúciám a hnutiam špecificky vymedzený z britského štátu.¹¹⁵ Škótska národná identita sa tak od 80. rokov zviazala so sociálno-politickou agendou.¹¹⁶

Silnejšia identifikácia s ideou rovnosti je pozorovateľná aj na oficiálnych vládnych stránkach. Oficiálna internetová stránka britskej vlády nikde nedefinuje, čo to znamená byť Britom, iba technické možnosti ako požiadať o britské občianstvo.¹¹⁷ Na druhej strane, oficiálna stránka škótskej vlády hneď v nadpise definuje škótsku národnú identitu ako „silnú, inkluzívnu a férovú“ a zdôrazňuje dôležitosť tejto identity pre Škótsko.¹¹⁸ Zo strany škótskej vlády je tak vidieť väčšiu snahu legitimizovať škótsky národ pomocou invokovania a konštruovania špecifického prvku národnej identity, zatiaľ čo „britskosť“ je skôr otázka občianstva.¹¹⁹ Prieskumy, ktoré uvádza Keating poukazujú na to, že čím viac sa ľudia identifikujú ako Škóti, tým viac súhlasia s tým že „je jeden zákon pre bohatých a druhý pre chudobných“ a vykazujú viac sociálno-demokratických hodnôt.¹²⁰

Toto prepojenie rovnostárskych myšlienok a škótskej národnej identity ukazuje aj prieskum BSAS z roku 2006, v ktorom si 23,4% škótskeho obyvateľstva z pomedzi možností ako kultúra, štátne symboly, príroda atď., vybralo škótsku ideu rovnosti za najdôležitejší aspekt škótskej kultúry a ďalších 18,5% ju považuje za druhý najdôležitejší aspekt.¹²¹ Čiže viac

¹¹⁴ Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland*, s.169-170.

¹¹⁵ Michael Keating, „The Strange Death of Unionist Scotland“, *Government and Opposition* 45, č. 3 (2010): navštívené 3.11.2018, <http://www.jstor.org/stable/44483677> s. 365-385.

¹¹⁶ McCrone, *Understanding Scotland*, s. 27.

¹¹⁷ „GOV.UK“, *gov.uk*, navštívené 20.12.2018, <https://www.gov.uk/>

¹¹⁸ „National Identity“, *Scottish Government*, navštívené 20.12.2018, <https://www2.gov.scot/About/Performance/scotPerforms/outcome/natidentity>

¹¹⁹ Bechhofer a McCrone, *National Identity, Nationalism and Constitutional Change*, s. 77-80.

McCrone a Bechhofer, „Choosing National Identity“, s. 8-10.

¹²⁰ Keating, *The Independence of Scotland*, s. 54-55.

¹²¹ „About things which people sometimes say are important to Scottish culture. Which one do you feel is most important?“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 2.2.2019 http://www.britsocat.com/BodyTwoCol_rpt.aspx?control=CCESDMarginals&MapID=ScoCult1&SeriesID=12

ako polovica škótskych respondentov silne identifikuje škótsku kultúru ako zviazanú s týmito myšlienkami. Na druhej strane až 39,8% Angličanov identifikovalo za najdôležitejší aspekt anglickej identity jazyk.¹²²

Škótska vláda má navyše v Škótsku omnoho väčšiu mieru dôvery než tá britská. Pri otázke či vláda sleduje záujmy škótskej spoločnosti v roku 2017, 61% opýtaných verilo, že je to tak vždy, alebo väčšinou pre Holyrood, avšak Westminsteru verilo iba 20%.¹²³ Aj v tejto rovine sa národná identita ukázala ako väčší faktor než politická afiliácia či vek, keďže najmä ľudia, čo sa viac identifikujú ako Škóti dôverovali škótskej vláde a tí, čo sa identifikovali ako Briti verili viac tej britskej.¹²⁴ Súčasťou tohto prieskumu bola aj otázka, či sa zlepšila alebo zhoršila ekonomická situácia krajiny. Zaujímavé bolo, že z tých, ktorí hovorili, že sa zlepšila až 68% pripisovalo toto zlepšenie škótskej vláde a iba 10% tej britskej. Z tých, ktorí odpovedali, že sa zhoršila to 39% pripisovalo chybám britskej vlády a iba 29% tej škótskej.¹²⁵ Aj v tomto je teda vidieť, že identita doteraz hrá silnú úlohu v percepcii škótskej spoločnosti a vytvára silnú inklináciu pripisovať všetko dobré „našej“ vláde a to zlé „cudzej“.

80. roky zažili nevídané prejavy nielen politického aktivizmu, ale aj kultúrnej renesancie v Škótsku. Počas tohto obdobia vzniklo obrovské množstvo noviel, poézie a historických diel, ktoré obsahovali aspekty politickej ideológie či národnostných myšlienok. Spolu s literatúrou zažívala obnovu gaelčina, ktorá sa začala používať v médiách, a poézii.¹²⁶ Začali sa vo väčšej miere propagovať udalosti ako Burns Night, alebo Highland Games, ktoré

„About things which people sometimes say are important to Scottish culture. Which one do you feel is second most important?“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 2.2.2019 http://www.britsocat.com/BodyTwoCol_rpt.aspx?control=CCESDMarginals&MapID=ScoCult2&SeriesID=12

¹²² „About things which people sometimes say are important to English culture. Which one do you feel is most important?“, *British Social Attitudes Information System*, navštívené 2.2.2019 http://www.britsocat.com/BodyTwoCol_rpt.aspx?control=CCESDMarginals&MapID=EngCult1&SeriesID=12

¹²³ navštívené 3.2.2019

„Attitudes to government, the economy and public services“, *The Scottish Government*, navštívené 20.3.2019, <https://news.gov.scot/news/attitudes-to-government-the-economy-and-public-services>

¹²⁴ „Scottish Social Attitudes 2017: Attitudes to government, the economy and public services“, *PUBLIC SERVICES AND GOVERNMENT*, navštívené 3.2.2019 <https://www2.gov.scot/Resource/0053/00537402.pdf> 7-13.

¹²⁵ *Ibid*, s. 35.

„Attitudes to government, the economy and public services“, *The Scottish Government*, navštívené 20.3.2019, <https://news.gov.scot/news/attitudes-to-government-the-economy-and-public-services>

¹²⁶ „The Scottish 'Renaissance' and beyond“, *Scotland Cultural Profile*, navštívené 2.5.2019 https://www.webcitation.org/62yGHJmza?url=http://www.culturalprofiles.net/scotland/Directories/Scotland_Cultural_Profile/-5403.html

vyzdvihovali špecifické škótske kultúrne dedičstvo a jeho dôležitosť pre spoločnosť.¹²⁷ Podľa Patersona táto kultúrna angažovanosť v spojení s politickou aktivitou pomáhali vytvoriť nový pohľad na Škótsko ako na samostatný, fundamentálne demokratický element na Britských ostrovoch, stojaci v rozpore s hierarchickým zriadením technokratického a konzervatívneho Anglicka.¹²⁸

2.3. Záver kapitoly

Kapitola v prvej časti sumarizovala vývoj škótskeho národa v rámci britského štátu a priblížila dôležitosť pozície aspektov sociálneho štátu pri formovaní škótskej národnej identity a zasadila skúmaný rámec do historického kontextu. Z dát uvedených v druhej časti môžeme posúdiť, že škótska národná identita má dnes skutočne veľkú dôležitosť. Nejde o jednoduchú etnickú identitu, ale o občiansku identitu založenú na špecifických hodnotách, ktoré sa neprejavujú v britskej či anglickej identite. Taktiež sa ukazuje, že historicky nemala škótska národná identita tak silné prejavy ako dnes a Škóti boli asimilovaní do britského národa. Prieskumy ukazujú, že práve počas 80. rokov nastal posun, po ktorom britská triedna identita ustúpila škótskej národnej identite, ktorá nabrala viac politickú dimenziu. Na rozdiel od anglickej, škótska stredná trieda rozviazala svoju podporu s Konzervatívnou stranou najmä na základe postoja k úlohe štátu v otázkach zabezpečenia sociálnej rovnosti a úrovne intervencie sociálneho štátu. Kapitola poukázala na rozchod predstavených hodnôt asociovaných s národnou identitou britského štátu a škótskeho národa.

¹²⁷ „Our Place in Time: the Historic Environment Strategy for Scotland“, *The Scottish Government*, navštívené 20.3.2019 <https://www.gov.scot/publications/place-time-historic-environment-strategy-scotland/pages/3/>, „Burns Night“, *Scotland.org*, navštívené 25.3.2019, <https://www.scotland.org/events/burns-night>, „Scottish Traditions & Customs“, *scottish-at-heart.com*, navštívené 25.3.2019 <https://www.scottish-at-heart.com/scottish-traditions.html>

¹²⁸ Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland*, s. 172-173.

3. Škótska národná identita a odpor voči reformám vlády Margaret Thatcherovej

Vláda Margaret Thatcherovej je všeobecne považovaná za jednu z najreformnejších v britskej histórii. Väčšinou sa analýzy jej dopadov sústredia na ekonomický element, avšak už v ideologických základoch jej reforiem je možno nájsť snahu vytvoriť britskú národnú identitu. Kľúčom jej reforiem bolo prebudiť to, čo Riddell nazýva „viktoriánskou kultúrou podnikavosti“.¹²⁹ Jej rétorika sa neustále odrážala od idey individuálnej zodpovednosti, podnikavosti a odvolávala sa na historické symboly britského národa. Cieľom jej reforiem mala byť zmena spoločnosti v prioritizovaní slobody nad rovnosťou.¹³⁰ Výsledkom však bol obrovský občiansky odpor a odmietnutie ideologických základov thatcherizmu ako „cudzích“.¹³¹ Jej boj proti prevládajúcej politike konsenzu diskreditoval britskú vládu a zjednotil Škóťov v opozícii voči hodnotám Konzervatívnej strany.¹³² Táto kapitola sa zameria na vysvetlenie, ako odmietanie a vymedzovanie sa voči týmto reformám mohlo viesť ku vzniku novej občianskej spoločnosti a predefinovaniu škótskej národnej identity.¹³³

3.1. Odborové hnutia a vláda

Od konca druhej svetovej vojny v Británii prevládala takzvaná politika konsenzu. Táto politika bola založená na širokej medzi straníckej spolupráci v oblastiach od zahraničnej politiky po sociálne otázky. Odrážala sa od Keynesiánskej makroekonomickej teórie a jedným z jej hlavných cieľov bola plná zamestnanosť a masívny sociálny štát.¹³⁴ Od konca 60. rokov sa

¹²⁹ Riddell, *Thatcher Era: And its Legacy*, s. 69-71.

¹³⁰ *Ibid*, s.6-8.

„The Thatcher Interview - BBC1 Scotland - 9 March 1990 "We in Scotland"“, *Youtube.com*, navštívené 2.5.2019, <https://www.youtube.com/watch?v=ATDWY3jTCz0>

¹³¹ David Monaghan, „Margaret Thatcher, and the Struggle for Working-Class Identity“, *Journal of Popular Film and Television* 29, č. 1 (Apríl 2010): navštívené 20.2.2019, <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01956050109601004?needAccess=true&instName=Charles+University> s. 1.

¹³² Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 231-232.

¹³³ Triandafyllidou, „National identity and the 'other'“, s. 607-610.

¹³⁴ „Clement Attlee and the foundations of the British welfare state“, *Renewal.org.uk*, navštívené 2.5.2019, <http://www.renewal.org.uk/articles/clement-attlee-and-the-foundations-of-the-british-welfare-state>

však začalo ukazovať, že táto politika nie je dlhodobu udržateľná.¹³⁵ V roku 1979 sa premiérkou Veľkej Británie stala Margaret Thatcherová, ktorá prišla s jasným cieľom ukončiť túto politiku a zlomiť odpor odborových zväzov. Boj proti odborom bol jedným z najcharakteristickejších znakov vlády Margaret Thatcherovej. Trval prakticky počas celého obdobia jej vlády a stal sa jedným z jej najpolarizujúcejších politických krokov.¹³⁶

Z pohľadu premiérky išlo rovnako o ekonomický, politický, ako aj ideologický boj, ktorého cieľom bolo zredukovať členstvo v odboroch, zničiť ich spojenie s Labouristickou stranou a zaistiť, že odbory budú zodpovedať za akékoľvek protiprávne aktivity. V roku 1983 sumarizovala svoju pozíciu voči odborom takto: „*Museli sme bojovať proti nepriateľom zvonka na Falklandoch. Vždy si však musíme uvedomovať nepriateľa zvnútra, s ktorým sa bojuje omnoho ťažšie, a ktorý je pre slobodu omnoho nebezpečnejší.*“¹³⁷ Ako podotkol McCrone a Bechhofer, vojna bola jedným z pilierov Britského impéria. Pocit ohrozenia toho „nášho“ niečím cudzím a spojenie sa proti spoločnému nepriateľovi je mimoriadne účinný spôsob, ako posilniť národnú identitu a legitimizovať štát, avšak v tomto prípade Margaret Thatcherová zdanlivo vyhlásila vojnu svojej vlastnej krajine.¹³⁸

Už od počiatku svojej vlády začala premiérka pripravovať kroky na podkopanie protestnej aktivity odborov. Zákon o zamestnanosti (z angl. Employment Act) z roku 1980 mimo iných opatrení znížil aj počet legálnych protestov, obmedzil legálne protestovanie iba na miesto, kde protestujúci vykonáva zamestnanie a zakázal „solidárne“, alebo „sekundárne“ štrajky. Tieto opatrenia, ktoré boli úspešne aplikované počas 60. a 70. rokov, mali za cieľ zastaviť masové odborové štrajky a zastaviť praktiky kedy členovia odborov mohli zamedziť všetkým zamestnancom, vrátane tých neodborových, prístup do práce.¹³⁹ Legislatíva taktiež poskytovala financie pre anonymné hlasovanie na pracoviskách, ktoré umožnilo uzatvoriť výrobu iba so súhlasom viac ako 80% zamestnancov.¹⁴⁰ Vďaka tomu, že mimoriadne

¹³⁵ Riddell, *Thatcher Era: And its Legacy*, s. 6-10.

¹³⁶ Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 87-88.

¹³⁷ Alan Travis, „National archives: Margaret Thatcher wanted to crush power of trade unions“, *The Guardian*, navštívené 2.5.2019, <https://www.theguardian.com/uk-news/2013/aug/01/margaret-thatcher-trade-union-reform-national-archives>

¹³⁸ McCrone a Bechhofer, *Understanding National Identity*, s. 185.

¹³⁹ „Employment Act 1980“, *legislation.gov.uk*, navštívené 2.5.2019, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/42/section/16/enacted>

¹⁴⁰ „Laws Against Trade Unions“, *Workers Liberty*, navštívené 2.5.2019, <https://www.workersliberty.org/story/2017-07-26/laws-against-trade-unions>

nepopulárne zákony zamerané na potlačanie únií a sociálneho štátu pretlačila Konzervatívna strana, ktorá mala volebnú podporu v Škótsku minimálnu, mohli byť tieto zákony preložené do národnej rétoriky. Škótska spoločnosť si od 80. rokov začala produkovať ideu „historicky demokratického“ Škótska.¹⁴¹

O dva roky neskôr boli niektoré časti Zákona o zamestnanosti rozšírené a finančné postihy pri porušení zákona boli pre odbory značne navýšené.¹⁴² Hlavná kritika novej legislatívy prichádzala zo strany škótskeho odborového zväzu (z angl. Scottish Trade Union Council, ďalej len ako „STUC“), ktorý mal autonómiu v rámci celobritského zväzu (z angl. Trades Union Congress, ďalej len ako „TUC“). Legislatíva bola označená za „konfrontačnú“, či „diskriminujúcu“, avšak docielila, že za dva roky bol počet stratených pracovných dní v Škótsku znížený o viac ako polovicu, čo bolo však stále menej ako vo zvyšku Británie.¹⁴³

3.2. Banícky štrajk 1984/5

V polovici 80. rokov už bolo baníctvo v Škótsku v dlhodobom úpadku. Vďaka predošlému zoštátňovaniu však bol tento priemysel umelo držaný pri živote v podobe niekoľkých veľkých baní dotovaných štátom. Jediná prežívajúca banícka osada, postavená pre rodiny baníkov okolo bane, bola v Polmaise neďaleko Stirlingu. Banícka komunita v Škótsku bola vďaka veľkosti týchto baní roztrúsená po celej krajine a nemala tak veľmi kohéznú politickú alebo pracovnú kultúru.¹⁴⁴ Podľa Phillipsa, ktorý analyzoval banícky štrajk z pohľadu aktivistami produkovanej literatúry a osobných svedectiev baníkov, bol dnes pretrvávajúci naratív súdržnosti a organizácie spoločnej komunity vytvorený až protestnou aktivitou, ktorú priniesol rozsiahly banícky štrajk v roku 1984.¹⁴⁵

¹⁴¹ Paterson, *The Autonomy of Modern Scotland*, s. 173-174.

¹⁴² „Employment Act 1982“, *legislation.gov.uk*, navštívené 2.5.2019, <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1982/46/contents/enacted>

Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 89-90.

¹⁴³ Stewart, *Challenging the consensus*, s. 120-123.

¹⁴⁴ Ibid, s. 124.

¹⁴⁵ Jim Phillips, „Material and moral resources: the 1984—5 miners' strike in Scotland“, *The Economic History Review* 65, č. 1 (Február 2012): navštívené 2.5.2019, <http://www.jstor.org/stable/41475552> s. 258-259.

Štrajk sa začal v januári 1984 práve v bani Polmaise po tom ako bolo ohlásené jej zatvorenie z dôvodu geologických chýb a nedostatočného dopytu po uhlí. Niekoľko mesiacov na to bolo ohlásené ďalšie zatváranie baní a štrajk bol zvolaný aj vo zvyšku Británie. O tejto akcii však nebolo vytvorené oficiálne hlasovanie, takže bola označená za ilegálnu a mnoho baníkov sa rozhodlo v práci pokračovať. V Škótsku tento rozkol medzi baníkmi čoskoro vyvrcholil počas protestov v násilie. Štrajkujúci útočili na svojich pracujúcich kolegov, políciu, ako aj členov odborov z naviazaných odvetví, ako napríklad oceliarstva, ktorí ich nepodporili v odpore voči prepúšťaniu. Štrajkujúci a ich rodiny chodili nielen na protesty na pracoviskách, ale schádzali sa aj pri domoch pracujúcich baníkov a posmeškami, či násilím sa ich snažili prinútiť pridať sa na ich stranu. Pracovné miesta tak boli vnímané nie ako individuálne privilégium, ale ako kolektívny majetok.¹⁴⁶

Na rozdiel od posledného banského štrajku z roku 1974, ktorý spôsobil výpadky energie po celej Británii a následný pád vlády, na ten v roku 1984 boli Konzervatívci pripravení. Už od roku 1981 si štát vytváral zásoby uhlia a pripravoval sa na prípadnú konfrontáciu s baníkmi.¹⁴⁷ Polícia ostro zakročila proti protestujúcim na uliciach. Vďaka tomu, že štrajk bol zvolaný bez dostatočnej celonárodnej podpory, bolo britskému odborovému zväzu baníkov udelených viacero pokút a neskôr aj celkové zmrazenie financií. Vzhľadom na to, že škótska vetva tohto zväzu mala autonómiu, nebola postihnutá týmito pokutami a stala sa tak de facto financovateľom štrajku pre celú Britániu. Toto pomohlo vytvoriť predstavu, že išlo o boj medzi škótskou pracujúcou vrstvou a vládou Margaret Thatcherovej a škótski baníci a ich rodiny začali dostávať finančnú podporu od cirkevných zväzov, lokálnej administratívy, či individuálnych príspevkov.¹⁴⁸

Napriek tomu, že škótski baníci tvorili iba 10% britskej baníckej pracovnej sily, počas baníckeho štrajku bolo 30% odsúdených baníkov práve zo Škótska. Mnoho baníkov nemalo predtým a ani potom iné zápisy v registri trestov, čo v spojení s disproporčným dopadom ešte viac zakorenilo presvedčenie, že aktivity vlády Margaret Thatcherovej v tomto období boli diskriminačné, či až protiprávne. Po viac ako tridsiatich rokoch má banícky štrajk v Škótsku

¹⁴⁶ Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 95–97.

Phillips, „Material and moral resources“, s. 270-274.

¹⁴⁷ „The Miners' Strike in Scotland 1984-1985“, *Canmore*, navštívené 2.5.2019, <https://canmore.org.uk/discovery/strike/intro>

¹⁴⁸ Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 100–101.

stále veľký vplyv na socioekonomické postavenie mnohých ľudí.¹⁴⁹ Postupne sa zatvorili prakticky všetky veľké bane v Škótsku a dodnes tam prežilo iba zopár malých povrchových baní v súkromnom vlastníctve. Komunity v regiónoch ako Stirlingshire, či Fife stratili po zavretí baní hlavný zdroj zamestnania a mnoho odsúdených malo problém nájsť si kvôli trestnému záznamu akúkoľvek prácu.¹⁵⁰

Nielen samotné zatvorenie baní, ale aj banický štrajk a spôsob, akým bol potlačený mal dlhodobé následky, ktoré ešte dnes vyvolávajú konflikt v britskej spoločnosti. V júni 2018 bolo ohlásené, že bude vykonané nezávislé preskúmanie policajných aktivít počas štrajku s cieľom osvetliť potencionálne protiprávne a politicky motivované zatýkania a násilie na baníkoch. Kontroverzia spojená s banickým štrajkom tak aj po viac ako tridsiatich rokoch zostáva aktívnou politickou témou.¹⁵¹ Úroveň animozity, ktorú Thatcherovej boj proti odborom vyvolal bolo poznať ešte v roku 2012 na konferencii odborových zväzov v Brightone, kde boli aj po desaťročiach od jej odchodu z politiky predávané tričká s nevraživými nápismi, napríklad: „Generácia odborových zväzákov bude tancovať na Thatcherovej hrobe“, alebo s jej podobizňou a slovami „Hey ho bosorka je mŕtva“.¹⁵² Zvládnutie banického štrajku a boja proti odborom je tak síce podľa väčšiny historikov osobnou výhrou Margaret Thatcherovej, avšak vďaka disproporčnému zasiahnutiu určitých komunít to z nej zároveň vytvorilo objekt nenávisťi. Štrajková a protestná aktivita posilnila súdržnosť v škótskych komunitách a pevne zakorenila predstavu, že Anglicko je to „cudzie“, čo predstavuje protiklad škótskych hodnôt.¹⁵³

¹⁴⁹ „Miners' strikes“, *Scotland's History*, navštívené 2.5.2019, http://www.sath.org.uk/edscot/www.educationscotland.gov.uk/scotlandshistory/20thand21stcenturies/mine_rstrikes/index.html

„The Miners' Strike in Scotland 1984-1985“, *Canmore*

¹⁵⁰ Mark McLaughlin, „Former miners in Scotland urged to speak out about their strike suffering“, *iNews*, navštívené 2.5.2019, <https://inews.co.uk/news/scotland/former-miners-strike-suffering/>

¹⁵¹ Auslan Cramb, „Scottish Government orders independent review of policing during the miners' strike“, *The Telegraph*, navštívené 2.5.2019, <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/06/07/scottish-government-orders-independent-review-policing-miners/>

¹⁵² „T-shirts bearing slogan 'A generation of trade unionists will dance on Thatcher's grave' sold at Trade Union Congress“, *TNT Magazine*, navštívené 2.5.2019, <http://www.tntmagazine.com/news/uk/t-shirts-bearing-slogan-a-generation-of-trade-unionists-will-dance-on-thatchers-grave-sold-at-trade-union-congress>

¹⁵³ Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s.27.

Mark Townsend, „Miners' strike: 'All I want is for someone to say: I'm sorry.'“, *The Guardian*, navštívené 2.5.2019, <https://www.theguardian.com/politics/2012/dec/02/miners-strike-oregreave-special-report>

Tim Ross, „Margaret Thatcher: Lingering legacy of hate after battle with 'enemy within' curbed union power and saved economy“, *The Telegraph*, navštívené 2.5.2019, <https://www.telegraph.co.uk/news/politics/margaret-thatcher/9980344/Margaret-Thatcher-Lingering-legacy-of-hate-after-battle-with-enemy-within-curbed-union-power-and-saved-economy.html>

3.3. „Poll Tax“

V Škótsku pravdepodobne najznámejšia a najviac nenávidená reforma vlády Margaret Thatcherovej bola práve Poll Tax. Daň z hlavy, ktorá nahradila pôvodný proporčný systém mala byť odpoveďou na nezodpovedné a nehospodárne financovanie lokálnych administratív.¹⁵⁴ Bola argumentovaná tým, že ľudia budú viac dohliadať na rozumné nakladanie s verejnými peniazmi, pokiaľ tieto financie pôjdu z ich vlastného vrečka.¹⁵⁵ Kriticky bola táto daň implementovaná v Škótsku v roku 1989, t.j. o rok skôr ako vo zvyšku Británie, čo pomohlo zakoreniť ideu, že išlo o proti-škótsku reformu a Konzervatívna strana reprezentuje iba anglické záujmy.¹⁵⁶

Samotné pomenovanie „Poll Tax“ pochádza z prirovnania ku dani z roku 1381, ktorá bola tak nepopulárna, že viedla k sedliackej revolte.¹⁵⁷ Už od roku 1987 sa začali naprieč Škótskom organizovať rôzne lokálne hnutia, ktoré sa snažili mobilizovať ľudí proti prichádzajúcej dani. Z počiatku boli pomerne nepočetné a sústredili sa najmä na informovanie verejnosti a medializáciu svojej anti-kampane, ale postupne získavali stále väčšiu podporu. Ich hlavnou stratégiou bolo presvedčiť čo najviac ľudí k občianskej neposlušnosti a neplateniu novej dane. Škótsko malo oproti zvyšku Británie vyšší pomer ľudí ubytovaných v štátom vlastnených zariadeniach, ktorých sa daň z hlavy dotýkala najviac. Zavedenie tejto dane tak v Škótsku vytvorilo veľmi silnú základňu pre celonárodný odpor. Neplatenie sa stalo populárnou formou protestu a podľa štúdie „The First Months of the Community Charge“, bol v roku 1990 v Škótsku deficit z dane z hlavy približne 20%.¹⁵⁸

Napriek kontinuálnym snahám daň upraviť, vytvoriť jej výnimky alebo ju dotovať z iných zdrojov, sa už v roku 1990 ukázalo, že táto reforma bola absolútne nefunkčná.

Geoffrey Garrett, „The Political Consequences of Thatcherism“, *Political Behavior* 14, č. 4 (December 1992), navštívené 2.5.2019, <http://www.jstor.org/stable/586570> s. 366-367.

¹⁵⁴ „Local Government Finance Act 1988“, *legislation.gov.uk*, navštívené 2.3.2019 <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/41/contents>

¹⁵⁵ Danny Burns, *Poll Tax Rebellion* (Stirling: AK Press, 1992), s. 11-12.

¹⁵⁶ Ewan Gibbs, „Historical tradition and community mobilisation: narratives of Red Clydeside in memories of the anti-poll tax movement in Scotland, 1988–1990“, *Labour History* 57, č. 4 (2016): navštívené 28.2.2019, <http://dx.doi.org/10.1080/0023656X.2016.1184027> s. 441.

Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s. 50.

¹⁵⁷ Danny Burns, *Poll Tax Rebellion* (Stirling: AK Press, 1992), s. 10.

¹⁵⁸ Michael Ridge a Stephen Smith, "The First Months of the Community Charge", *Fiscal Studies* 11, č. 3 (August 1990): navštívené 28.2.2019, <http://www.jstor.org/stable/24437161> s. 39-54.

V Londýne prebiehali masové demonštrácie, ktoré prerástli do násilia a vandalizmu. V Škótsku bolo vystavených 700 000 súdnych príkazov pre neplatenie dane z hlavy. V krajine, kde žije 5 miliónov ľudí, bolo počas nasledujúcich troch rokov platnosti dane z hlavy vystavených ďalších 2,5 milióna súdnych príkazov v súvislosti s jej neplatením.¹⁵⁹

Daň z hlavy sa ukázala ako politicky a ekonomicky absolútne katastrofálna reforma. Štát stála okolo 6 miliárd libier a stala sa posledným klincom do rakvy politickej kariéry Margaret Thatcherovej, ktorá bola kvôli tlaku z opozície, ale aj z vlastnej strany, nútená v novembri 1990 odstúpiť.¹⁶⁰ V marci ďalšieho roku bolo ohlásené ukončenie a nahradenie dane z hlavy novým, upraveným systémom, ktorý funguje dodnes.

3.4. Hnutie proti Poll Tax

Napriek tomu, že táto daň bola mimoriadne nepopulárna medzi väčšinou populácie, zo začiatku neexistoval konsenzus v tom, ako proti nej zakročiť. Škótska spoločnosť bola rozdelená v rôznych stranách, skupinách a zastávala rozdielne stratégie. Opozičná Labouristická strana sa rozhodla pre protestnú kampaň skladajúcu sa z informačných brífingov, petícií a formálnych protestov. Táto kampaň sa však nesnažila podkopať legitimitu vlády alebo využívať radikálnejšie metódy, keďže Labour dúfal, že sa čoskoro dostane k moci.¹⁶¹

Skutočný boj proti tejto reforme priniesli novovznikajúce občianske organizácie ako Únia proti Poll Tax (z angl. The Anti-Poll Tax Union, ďalej „APTU“) a Riadiaci výbor proti Poll Tax (z angl. Anti-Poll Tax Steering Committee, ďalej „APTSC“), ktoré koordinovali odpor naprieč celým Škótskom. APTSC spájala viaceré politické, náboženské a populárne osobnosti a snažila sa vytvoriť atmosféru jednoty škótskej spoločnosti v hnutí proti Poll Tax.¹⁶² Oficiálne stanovisko APTU, ktoré neskôr prevzala aj SNP a ďalšie škótske politické a odporové skupiny

¹⁵⁹ Tom Gallagher, *The Illusion of Freedom* (Londýn: C. Hurst & Co., 2009), s. 80

¹⁶⁰ Nick Higham, „National Archives: Thatcher's poll tax miscalculation“, *BBC News*, navštívené 2.3.2019 <https://www.bbc.com/news/uk-38382416>

¹⁶¹ Danny Burns, *Poll Tax Rebellion* (Stirling: AK Press, 1992), s. 24-25.

¹⁶² Stewart, *The Path to Devolution and Change*, s.176

bolo, že zavedenie novej dane je „ilegálna impozícia regresívnych anglických zákonov na škótsky ľud“.¹⁶³

Ich cieľom bolo vytvoriť širokú občiansku základňu organizovanú na lokálnej úrovni, ktorá spájala snahy jednotlivých oblastí a vytvárala komunitu so spoločným cieľom. Členov získavali chodením od dverí k dverám, osobným kontaktom s ľuďmi a formovaním verejnej mienky. Organizovali sa pochody z Glasgowu do Aberdeenu, zbierky peňazí pre ľudí, ktorí nezvládali platiť či na produkovanie obrovského množstva pamfletov a letáčikov, ktoré boli roznášané po celej krajine.¹⁶⁴

Gallagher hovorí o tom, ako čoraz viac ekonomicky radikálne reformy Margaret Thatcherovej premostili náboženské nezhody medzi kalvinistami a katolíkmi v Škótsku. V minulosti škótska národná identita vylučovala katolíkov z nižších vrstiev, avšak počas 80. rokov sa spojili proti individualistickej podnikateľskej kultúre, ktorá tvorila základ ideológie thatcherizmu. Organizovaný odpor proti dani z hlavy, ktorý spojil škótske cirkvi a zredukoval náboženské rozpory, je teda možné skúmať z pohľadu vytvárania novej škótskej národnej identity ako reakciu na politiku Margaret Thatcherovej.¹⁶⁵

3.5. Záver kapitoly

V protestnej aktivite predstavenej v tejto kapitole môžeme jasne vidieť aktívny proces seba-kategorizácie. Ukazuje sa, že aj keď sa reformy vlády Margaret Thatcherovej mohli zdať ako ekonomicky racionálne rozhodnutia, mali nepredpokladané dopady na celé Spojené kráľovstvo. Tak ako bolo v 19. storočí Škótsko disproporčne viac zapojené do aktivít impéria a predstavovalo žiarivý príklad jeho výhod, v 80. rokoch 20. storočia zažilo disproporčné dopady ekonomickej politiky vlády Margaret Thatcherovej a stalo sa exemplárom boja proti štátu. Drury a Scott hovoria o tom, že kolektívna akcia na tak širokej škále, ako boli v tomto prípade hnutia za neplatenie a odpor proti Poll Tax, nie je možná bez kolektívneho pocitu

¹⁶³ Danny Burns, *Poll Tax Rebellion* (Stirling: AK Press, 1992), s. 42

¹⁶⁴ Danny Burns, *Poll Tax Rebellion* (Stirling: AK Press, 1992), s. 27-30.

¹⁶⁵ Tom Gallagher, *The Illusion of Freedom* (Londýn: C. Hurst & Co., 2009), s. 82.

zdieľanej identity.¹⁶⁶ APTU a ďalšie škótske hnutia proti Poll Tax vytvárali jasný naratív sociálnej súdržnosti, ktorý mohol byť vďaka implementácii dane iba v Škótsku, založený na národnej identite. Každý občan negatívne zasiahnutý touto reformou tak mohol okamžite nájsť súdržnosť vo väčšej skupine, ktorou bol škótsky národ. Kategorizovanie Poll Tax ako „regresívny anglický zákon“ v jednej vete vytvorí Ingroup (Škóti) a Outgroup (Angličania) a boj proti tejto reforme tak nie je iba politický odpor, ale aj ochrana vlastnej národnej identity, ktorej sa táto reforma stavia do protikladu.¹⁶⁷ Protestná aktivita proti týmto reformám a zapojenie škótskej spoločnosti v pomoci ľuďom, ktorí nimi boli negatívne postihnutí, vytvorilo silný pocit napojenia na Ingroup komunitu a posilnilo tak identifikáciu so škótskym národom na úkor britského štátu.

¹⁶⁶ Stott a Drury, „Crowds, context and identity: Dynamic categorization processes in the ‘poll tax riot’”, s. 248.

¹⁶⁷ John C. Turner, „Explaining the nature of power: A three-process theory”, s. 3-4.

Záver

Snahou tejto práce je identifikovať akým spôsobom vplývali reformy vlády Margaret Thatcherovej na zmeny v škótskej národnej identite, ktoré dodnes ovplyvňujú politický diskurz v Spojenom kráľovstve a úzko súvisia s pod-národnou politikou dnešnej doby. Práca sa snaží implementovať nový uhol pohľadu na reformnú politiku vlády Margaret Thatcherovej a interpretovať dopady pomocou využitia teórie zaoberajúcej sa konštrukciou národnej identity. V rámci vybraných kategórií je skutočne možné do hĺbky sledovať proces zmien v tejto identite a ich koreláciu s danými reformami.

Pri skúmaní dát sa ukazuje, že škótska národná identita skutočne nemala takú dôležitosť pred príchodom reformiem vlády Margaret Thatcherovej. V určitom období dokonca Škótsko zastávalo vedúcu pozíciu v aktivitách Britského impéria a v presadzovaní individuálnej zodpovednosti a podnikavého ducha, na ktorého sa neskôr odvolávala premiérka. Zmeny od 80. rokov predstavovali posun k občianskej identite a vytvoreniu škótskej národnej identity, ktorej hodnoty a záujmy majú rozdielne smerovanie od tej britskej. Išlo najmä o hodnoty spojené s ideálnou úrovňou zapojenia štátu do ekonomiky v podobe redistribučnej politiky a sociálneho zabezpečenia. Ukázalo sa, že počas tohto obdobia v Škótsku ustúpila dôležitosť pred tým prevládajúcej triednej identity a došlo k politizovaniu tej národnej.

Práca zároveň ukázala, že reformy vlády Margaret Thatcherovej sa síce na pohľad mohli zdať úspešné, avšak mali nepredpokladané dopady na otázky individuálnej a spoločenskej identity. Dôležitým faktom bolo, že Škótsko malo rozdielne štruktúrované inštitúcie. Došlo tak k rozdielnym dopadom na škótsku spoločnosť v porovnaní s anglickou a zároveň to vyvolalo disproporčnú reakciu. Práve táto reakcia v podobe občianskych hnutí, kultúrnej aktivity a politického naratívu, ktorý ich spájal, vytvorila pocit ohrozenia spoločnej identity a pocit krivdy, ktorý ju posilnil. Táto identita bola položená na princípoch demokratickosti, egalitárstve, súdržnej komunite pracujúcej triedy a celkovej proti-kultúre voči konzervativizmu.

Tieto dopady neboli úplne nepredvídateľné. Škótsko bolo celé storočia kultúrne a inštitucionálne zvláštne postavené niekde medzi regiónom a štátom. Udržovalo si špecifické

kultúrne znaky, tradície a niektoré správne orgány, avšak chýbal mu dostatočný impulz pre rozchod s britským národom. Vláda Margaret Thatcherovej nechtiac vytvorila dostatočný pocit ohrozenia, aby zomkol škótsku komunitu, premostil zostávajúce rozdiely za cieľom obrany spoločnej identity a posunul Škótsko bližšie k budúcnosti s vlastným, Škótskym štátom.

Summary

The aim of this thesis is the identification of the manner in which the reforms of Margaret Thatcher's government impacted the changes in Scottish national identity, which are closely related to present sub-national policy-making and influence the political discourse in the United Kingdom even today. The thesis attempts to look at the policies of Margaret Thatcher's government from a new angle and interpret its impact through the theory of national identity construction. Within the framework of the chosen categories it is indeed possible to thoroughly observe the process of changes in this identity and its correlation with corresponding reforms.

The data analysis shows that Scottish identity did not in fact have such an importance before the implementation of selected reforms. In a certain time, Scotland even held the leading position in the endeavours of the British Empire and in forwarding individual responsibility and the entrepreneur spirit, to which the Prime Minister later referred. The changes in the 80' signified a move towards civic identity and the creation of a Scottish identity, whose values and aims parted ways with those of the British identity. This concerned mainly the values connected to the ideal level of state intervention in the economy in form of redistributive policies and social security. It is shown that during this time in Scotland, the importance of class identity has given way to that of a politicized national identity.

This work also showed that the reforms of Margaret Thatcher's government may have seemed successful at first glance, however they had unforeseen consequences in the question of individual and social identity. An important fact was that Scotland had its own distinctly structured institutions, which meant that there was a different impact on Scottish society, when compared with the English one and at the same time it caused a disproportional reaction. It was this reaction in the form of civil movements and cultural activity, which were connected by a strong political narrative that caused the feeling of an imminent threat to common identity, strengthened through a sense of injustice. This identity was based upon the ideas of a democratic society, egalitarianism, cohesive working class community and a fundamental anti-conservative counterculture.

These impacts were not entirely unforeseeable. For centuries, Scotland stood culturally and institutionally somewhere in between a region and a state. It has kept its specific cultural aspects, traditions, and certain administrative bodies but it lacked a sufficient impulse for a breakup with the British nation. The government of Margaret Thatcher inadvertently created enough of a feeling of peril to bring together the Scottish community, bridge the remaining differences in pursuit of a common goal and bring Scotland a bit closer to a future with its own, Scottish state.

Zoznam použitej literatúry

Sekundárna literatúra

Knihy:

- ❖ Anderson, Benedict. *Imagined Communities*. Londýn: Verso, 2006.
- ❖ Bechhofer, Frank a McCrone, David. *Understanding National Identity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.
- ❖ Burns, Danny. *Poll Tax Rebellion*. Stirling: AK Press, 1992.
- ❖ Burton, Michael. *The Politics of Public Sector Reform: From Thatcher to the Coalition*. Basingstroke: Palgrave Macmillan, 2013.
- ❖ Devine, T. M. a Wormald, Jenny. *The Oxford Handbook of Modern Scottish History*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
- ❖ Fajmon, Hynek. *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno: Barrister & Principal, 1999.
- ❖ Fajmon, Hynek; Klaus, Václav; Moncton, Christopher; Moore, Charles; Petřík, Lukáš a Tomský, Alexandr. *Margaret Thatcherová: 1925-2013*. Praha: Institut Václava Klause, 2013.
- ❖ Gagnon, Alain G. a Seymour, Michael. *Multinational Federalism: Problems and Prospects*. Basingstroke: Palgrave Macmillan, 2012.
- ❖ Gallagher, Tom. *The Illusion of Freedom*. Londýn: C. Hurst & Co., 2009.
- ❖ Gamble, Andrew. *The Free Economy and The Strong State: The Politics of Thatcherism*. Hong Kong: MacMillan Education, 1988.
- ❖ Gellner, Ernest André. *Contemporary thought and politics*. London: Routledge & Kegan Paul, 1974.
- ❖ Hastings, Andrew. *The Construction of Nationhood: Ethnicity, Religion and Nationalism*. New York: Cambridge University Press, 1997
- ❖ Keating, Michael. *The Government of Scotland: Public Policy Making After Devolution*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2010.

- ❖ Keating, Michael. *The Independence of Scotland*. New York: Oxford University Press, 2009.
- ❖ McCrone, David. *Understanding Scotland: The Sociology of a Nation*. New York: Routledge, 2005.
- ❖ Mitchell, James. *The Scottish Question*. New York: Oxford University Press, 2014.
- ❖ Paterson, Lindsay. *The Autonomy of Modern Scotland*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1994.
- ❖ Riddell, Peter. *Thatcher Era: And its Legacy*. Oxford: Blackwell, 1991.
- ❖ Smith, Anthony D. *National Identity*. Reno: University of Nevada Press, 1991.
- ❖ Smith, Anthony D. *Nationalism*. Cambridge: Polity Press, 2001.
- ❖ Stewart, David. *The Path to Devolution and Change*. New York: Palgrave Macmillan, 2009.
- ❖ Thatcherová, Margaret. *Roky na Downing Street* [z angl. preložili Antonín Mikeš, Prokop Pitter, Alena Vacková]. Praha: Naše vojsko, 1996.

Elektronické knihy:

- ❖ Bechhofer, Frank a McCrone, David. *National Identity, Nationalism and Constitutional Change*. Londýn: Palgrave Macmillan, 2009. <https://books.google.sk/books?id=Ez-BDAAAQBAJ&pg=PA150&lpg=PA150&dq=traits+of+scottishness&source=bl&ots=Ju4uGriZeu&sig=cJqjksLCzE5NwNtp0i LKmhYGmA&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjVofymlOHfAhVvxYUKHWKbDmYQ6AEwBXoECAQQAQ#v=onepage&q&f=false>
- ❖ Béland, Daniel a Lecours, André. *Nationalism and Social Policy: The Politics of Territorial Solidarity*. New York: Oxford University Press, 2008. <https://books.google.sk/books?id=wMIlOR3ziMgC&pg=PA242&lpg=PA242&dq#v=onepage&q&f=false>
- ❖ Bhattacharjee, Anol. *Social Science Research: Principles, Methods, and Practices*. Global Text Project, 2012. navštívené 2.5.2019,

https://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=oa_text_books

- ❖ Chuang, Rueyling a Fong, Mary. *Communicating Ethnic and Cultural Identity*. London: Rowman & Littlefield, 2004.
https://books.google.sk/books?id=0cbV7n0kM0cC&pg=PA20&lpg=PA20&dq=wodac+national+identity&source=bl&ots=NbgB6jwXE&sig=ACfU3U2hrLSps6AfSg_iR6CBKjdv6G5S7g&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwj51fWvjPXhAhX4ShUIHZkTD1QQ6AEwCXoECAcQAQ#v=onepage&q&f=false
- ❖ Henderson, Ailsa. *Hierarchies of Belonging: National identity and Political Culture in Scotland and Quebec*. Quebec: McGill-Queen's Press, 2007.
https://books.google.sk/books?hl=en&lr=&id=vMQZhm0IXgC&oi=fnd&pg=PR7&dq=national+identity+scotland&ots=77YRY6CDeB&sig=cwS4CGW20fjIXwEMaYCAMcfPlQc&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- ❖ Keating, Michael. *Wealthier, Fairer Scotland: The Political Economy of Constitutional Change*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017.
<https://books.google.sk/books?id=6C1WDwAAQBAJ&pg=PA130&lpg=PA130&dq=sco+ts+more+egalitarian&source=bl&ots=8ZGgP8SHkA&sig=ktykJDWAaSwd9qZQY0CTq5TVrtQ&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjg0tPemd7fAhVF1hoKHfDNCiM4ChDoATABegQICBAB#v=onepage&q&f=false>
- ❖ Kothari, C. R. *Research Methodology: Methods and Techniques*. New Delhi: New Age International, 2004.
https://books.google.sk/books?id=hZ9wSHysQDYC&printsec=frontcover&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- ❖ Lynch, Michael. *The Oxford Companion to Scottish History*. Oxford: Oxford University Press, 2001. <https://books.google.sk/books?id=65A-KFw1GU8C&pg=PA584&lpg=PA584&dq=gordon+donaldson+egalitarian&source=bl&ots=YYVMTgq2wr&sig=NArWvXVKVM-4rGKvwT4SA-GZoec&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjm3uu9mt7fAhVDzBoKHSs3AacQ6AEwCHoECAIQAQ#v=onepage&q&f=false>
- ❖ McEwen, Nicola. *Nationalism and the State: Welfare and Identity in Scotland and Quebec*. Brussel: Presses Interuniversitaires Européennes, 2006.

https://books.google.sk/books?id=2aEDaSqNNkYC&printsec=frontcover&source=gs_lge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

- ❖ Mill, John Stuart. *Representative Government*. Ontario: Batoche Books Limited, 2001.
<https://socialsciences.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/mill/repgovt.pdf>
- ❖ Rennan, Ernst. *What Is a Nation? and Other Political Writings*. New York: Columbia University Press, 2018.
<https://books.google.sk/books?id=BUtBDwAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=%22Qu%27est- ce+qu%27une+nation%22&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwj268Pe9fHeAhWFDCwKHckYBzcQ6AEILDAA#v=onepage&q&f=false>
- ❖ Smith, Anthony D. *Nationalism and Modernism*. London: Routledge, 1998.
<http://milliyyet.info/wp-content/uploads/2015/11/Anthony-D.-Smith-Nationalism-and-Modernism.pdf>
- ❖ Wodak, Ruth. *Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009.
https://books.google.sk/books?id=tA2rBgAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=the+discursive+construction+of+national+identity&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwjS6KnBj_XhAhXuxoUKHYAmAYYQ6AEIKTAA#v=onepage&q=the%20discursive%20construction%20of%20national%20identity&f=false

Odborné články:

- ❖ Abell, Jackie a Condor, Susan. „Vernacular constructions of 'national identity' in post-devolution Scotland and England“. ResearchGate (2014):
https://www.researchgate.net/publication/238697337_Vernacular_constructions_of_'national_identity'_in_post-devolution_Scotland_and_England
- ❖ Abell, Jackie; Condor, Susan a Stevenson, Clifford. „'We Are an Island': Geographical Imagery in Accounts of Citizenship, Civil Society, and National Identity in Scotland and in England“. *Political Psychology* 27, č.2, s. 207-226 (Apríl 2006):

https://www.jstor.org/stable/3792438?origin=JSTOR-pdf&seq=1#page_scan_tab_contents

- ❖ Anaid, Anwar. „Globalisation and Sub-state Nationalism“. *European Scientific Journal* 10, č.8 (Marec 2014): <https://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/3028/2854>
- ❖ Bechhofer, Frank a McCrone, David. „Choosing National Identity“. *Sociological Research Online* 15, č. 3 (August 2010): <http://www.socresonline.org.uk/15/3/3.html.bak>
- ❖ Bond, Ross a Rosie Michael. „National Identities in Post-Devolution Scotlan“. *Scottish Affairs* 40 (Leto 2002): https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/3243083/Sa40_Bond_and_Rosie.pdf?AWSAccessKeyId=AKIAIWOWYYGZ2Y53UL3A&Expires=1547200409&Signature=9Ofse5yGEWYdnQg7rySjqWCxpYk%3D&response-content-disposition=inline%3B%20filename%3DNational+Identities+In+Post-Devolution+S.pdf&fbclid=IwAR3t1Ds9MPtIs3q23EKXDBQeTtD58oijnIF44ggagbNFBS5EPoPOqqz1FJM
- ❖ Bond, Ross a Rosie, Michael. „National Identities and Politics after Devolution“. *Radical Statistics* 97, s. 47-65 (2008): <http://www.radstats.org.uk/no097/RosieBond97.pdf>
- ❖ Drury, John a Stott, Clifford. „Crowds, context and identity:Dynamic categorization processes in the ‘poll tax riot’“. *Human Relations* 53, s. 247-273 (Február 2000): https://www.researchgate.net/publication/258139688_Crowds_context_and_identity_Dynamic_categorization_processes_in_the_'poll_tax_riot'
- ❖ Garrett, Geoffrey. „The Political Consequences of Thatcherism“, *Political Behavior* 14, č. 4 (December 1992): <http://www.jstor.org/stable/586570> s. 366-367.
- ❖ Gibbs, Ewan. „Historical tradition and community mobilisation: narratives of Red Clydeside in memories of the anti-poll tax movement in Scotland, 1988–1990“. *Labour History* 57, č. 4 (2016): <http://dx.doi.org/10.1080/0023656X.2016.1184027>
- ❖ Guibernau, Monserrat „Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment“. *Nations and Nationalism* 10, s. 125–141 (2004): <https://pdfs.semanticscholar.org/293a/8dabdfaa7c1cbd9667eaad2662d6875fe1f5.pdf>

- ❖ Henderson, Ailsa. „Political Constructions of National Identity in Scotland and Quebec“. Scottish Affairs 1, č. 29 (Jeseň 1999): https://www.researchgate.net/publication/265232653_Political_Constructions_of_National_Identity_in_Scotland_and_Quebec
- ❖ Hobsbawn, Eric. „Language, Culture and National Identity“. Social Research 63, č. 4 (Zima 1996): https://www.jstor.org/stable/40971324?read-now=1&refreqid=excelsior%3Aa71dfb7f2c56b09f853b2b2b46633b49&seq=14#page_scan_tab_contents
- ❖ Huddy, Leonie. „From Social to Political Identity: A Critical Examination of Social Identity Theory“, Political Psychology 22, č.1, s. 127-156 (Marec 2001): https://www.jstor.org/stable/3791909?seq=1#page_scan_tab_contents
- ❖ Karolewski, Ireneusz. The Nation and Nationalism in Europe (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2011): https://www.researchgate.net/publication/258220758_The_Nation_and_Nationalism_in_Europe
- ❖ Keating, Michael. „The Strange Death of Unionist Scotland“. Government and Opposition 45, č. 3 (2010): <http://www.jstor.org/stable/44483677>.
- ❖ Knox, W. W. J. „A HISTORY of the SCOTTISH PEOPLE THE SCOTTISH EDUCATIONAL SYSTEM 1840 -1940“. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/237444349_A_HISTORY_of_the_SCOTTISH_PEOPLE_THE_SCOTTISH_EDUCATIONAL_SYSTEM_1840_-_1940_s.1.
- ❖ MacKenzie, John M. „Empire and National Identities the Case of Scotland“. Transactions of the Royal Historical Society 8, s. 215-231 (1998): <https://www.jstor.org/stable/3679295>
- ❖ McEwen, Nicola. „State Welfare Nationalism: The Territorial Impact of Welfare State Development in Scotland“. Regional & Federal Studies 12, č.1, s. 66-90 (September 2010): <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/714004724?needAccess=true&instName=Charles+University>
- ❖ Monaghan, David. „Margaret Thatcher, and the Struggle for Working-Class Identity“. Journal of Popular Film and Television 29, č. 1 (Apríl 2010):

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/01956050109601004?needAccess=true&instName=Charles+University>

- ❖ Moreno, Luis. „Scotland, Catalonia, Europeization and the ‘Moreno Question’“. *Scottish Affairs* 54, č.1 (Zima 2006): <http://digital.csic.es/bitstream/10261/1618/1/dt-0502.pdf>
- ❖ Phillips, Jim. „Material and moral resources: the 1984—5 miners' strike in Scotland“. *The Economic History Review* 65, č. 1 (Február 2012): <http://www.jstor.org/stable/41475552> s. 258-259.
- ❖ Ridge, Michael a Smith, Stephen. „The First Months of the Community Charge“. *Fiscal Studies* 11, č. 3 (August 1990): <http://www.jstor.org/stable/24437161>
- ❖ Smith, Anthony D. „A Europe of Nations. Or the Nation of Europe?“. *Journal of Peace Research* 30, s. 129-135 (Máj 1993): https://www.jstor.org/stable/425194?read-now=1&seq=5#page_scan_tab_contents
- ❖ Taym Saleh, „The Decline of the Scottish Conservatives in North-East Scotland, 1965–79: A Regional Perspective“. *Parliamentary History* 36, č.2 (Jún 2017): <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1750-0206.12296>
- ❖ Triandafyllidou, Anna. „National identity and the 'other'“. *Ethnic and Racial Studies* 21, s. 593-612 (December 2010): <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/014198798329784?needAccess=true&instName=Charles+University>
- ❖ Turner, John C. „Explaining the nature of power: A three-process theory“. *European Journal of Social Psychology* 35, s. 1-22 (2005): <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/ejsp.244>
- ❖ Walicki, Andrzej „Ernest Gellner and the "Constructivist" Theory of Nation“. *Harvard Ukrainian Studies* 22, s. 611-619 (1998): <https://www.jstor.org/stable/41036761>
- ❖ Weber, Victoria. „Scottish, English, British, European Identities: A Literature Review“. *The University of Edinburgh* (2004): http://www.sociology.ed.ac.uk/youth/docs/v_webers_lit_rev.pdf

Webstránky:

- ❖ Auslan Cramb. The Telegraph. „Scottish Government orders independent review of policing during the miners' strike“. navštívené 2.5.2019. <https://www.telegraph.co.uk/news/2018/06/07/scottish-government-orders-independent-review-policing-miners/>
- ❖ Bryson, Mark a Jeavans, Christine. BBC News. „Election results: Mapping Scotland's dramatic change“, navštívené 10.1.2019, <https://www.bbc.com/news/election-2015-scotland-32621862>
- ❖ Buchan, John. Queens University Archives. „John Buchan: "Lad O' Pairs"“. navštívené 7.1.2019. <https://archives.queensu.ca/exhibits/buchan/lad-o-pairs>
- ❖ Curtice, John. whatscotlandthinks.org. „The Three Characteristics of the Scottish Conservative Revival“. navštívené 2.5.2019. <http://blog.whatscotlandthinks.org/2017/10/the-three-characteristics-of-the-scottish-conservative-revival/>
- ❖ gov.uk. „GOV.UK“. navštívené 20.12.2018. <https://www.gov.uk/>
- ❖ Higham, Nick. BBC News. „National Archives: Thatcher's poll tax miscalculation“. navštívené 2.3.2019. <https://www.bbc.com/news/uk-38382416>
- ❖ McLaughlin, Mark. iNews. „Former miners in Scotland urged to speak out about their strike suffering“. navštívené 2.5.2019. <https://inews.co.uk/news/scotland/former-miners-strike-suffering/>
- ❖ Miller, David. Oxford Scholarship Online. „On Nationality“. navštívené 20.3.2019. <http://www.oxfordscholarship.com/view/10.1093/0198293569.001.0001/acprof-9780198293569-chapter-2>
- ❖ PUBLIC SERVICES AND GOVERNMENT. „Scottish Social Attitudes 2017: Attitudes to government, the economy and public services“. navštívené 3.2.2019. <https://www2.gov.scot/Resource/0053/00537402.pdf>
- ❖ Renewal.org.uk. „Clement Attlee and the foundations of the British welfare state“. navštívené 2.5.2019. <http://www.renewal.org.uk/articles/clement-attlee-and-the-foundations-of-the-british-welfare-state>

- ❖ Scotland Cultural Profile. „The Scottish 'Renaissance' and beyond“. navštívené 2.5.2019.
https://www.webcitation.org/62yGHJmza?url=http://www.culturalprofiles.net/scotland/Directories/Scotland_Cultural_Profile/-5403.html
- ❖ Scotland.org. „Burns Night“. navštívené 25.3.2019.
<https://www.scotland.org/events/burns-night>
- ❖ Scotland's History. „Miners' strikes“. navštívené 2.5.2019.
<http://www.sath.org.uk/edscot/www.educationscotland.gov.uk/scotlandshistory/20thand21stcenturies/minersstrikes/index.html>
- ❖ Scottish Government. „National Identity“. navštívené 20.12.2018.
<https://www2.gov.scot/About/Performance/scotPerforms/outcome/natidentity>
- ❖ Scottish-at-heart.com. „Scottish Traditions & Customs“. navštívené 25.3.2019.
<https://www.scottish-at-heart.com/scottish-traditions.html>
- ❖ Stalin, J.V. Marxist Internet Archive. „Marxism and the National Question“. navštívené 26.11.2018.
<https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/1913/03a.htm>
- ❖ Thatcher, Margaret. Margaret Thatcher Foundation. „Speech to General Assembly of the Church of Scotland“. navštívené 21.10.2018.
<https://www.margaretthatcher.org/document/107246>
- ❖ The Scottish Government. „Attitudes to government, the economy and public services“. navštívené 20.3.2019. <https://news.gov.scot/news/attitudes-to-government-the-economy-and-public-services>
- ❖ The Scottish Government. „Our Place in Time: the Historic Environment Strategy for Scotland“. navštívené 20.3.2019. <https://www.gov.scot/publications/place-time-historic-environment-strategy-scotland/pages/3/>
- ❖ The University of Edinburgh. „Nationalism and National Identity“. navštívené 26.11.2018.
http://www.sociology.ed.ac.uk/research/research_themes/national_identity
- ❖ Tim Ross. The Telegraph. „Margaret Thatcher: Lingering legacy of hate after battle with 'enemy within' curbed union power and saved economy“. navštívené 2.5.2019.
<https://www.telegraph.co.uk/news/politics/margaret-thatcher/9980344/Margaret->

[Thatcher-Lingering-legacy-of-hate-after-battle-with-enemy-within-curbed-union-power-and-saved-economy.html](http://www.tntmagazine.com/news/uk/t-shirts-bearing-slogan-a-generation-of-trade-unionists-will-dance-on-thatchers-grave-sold-at-trade-union-congress)

- ❖ TNT Magazine. „T-shirts bearing slogan 'A generation of trade unionists will dance on Thatcher's grave' sold at Trade Union Congress“. navštívené 2.5.2019. <http://www.tntmagazine.com/news/uk/t-shirts-bearing-slogan-a-generation-of-trade-unionists-will-dance-on-thatchers-grave-sold-at-trade-union-congress>
- ❖ Townsend, Mark. The Guardian. „Miners' strike: 'All I want is for someone to say: I'm sorry.'“. navštívené 2.5.2019. <https://www.theguardian.com/politics/2012/dec/02/miners-strike-orgreave-special-report>
- ❖ Travis, Alan. The Guardian. „National archives: Margaret Thatcher wanted to crush power of trade unions“. navštívené 2.5.2019. <https://www.theguardian.com/uk-news/2013/aug/01/margaret-thatcher-trade-union-reform-national-archives>
- ❖ Workers Liberty. „Laws Against Trade Unions“. navštívené 2.5.2019. <https://www.workersliberty.org/story/2017-07-26/laws-against-trade-unions>
- ❖ Youtube.com. „The Thatcher Interview - BBC1 Scotland - 9 March 1990 "We in Scotland"“. navštívené 2.5.2019. <https://www.youtube.com/watch?v=ATDWY3jTCz0>

Práce:

- ❖ Leewis, Stephan. „Identity and the Scottish National Party: A study into the use of national and state identity in modern Scottish political nationalism“. Mgr prác., Erasmus University, 2011. hdl.handle.net/2105/11075
- ❖ Stewart, David. „Challenging the consensus: Scotland under Margaret Thatcher, 1979-1990.“. Phd prác., University of Glasgow, 2004. <http://theses.gla.ac.uk/4316/1/2004StewartPhD.pdf>

Primárne zdroje:

Štatistiky a prieskumy:

- ❖ British Election Studies Information System. „British Election Studies Information System“, navštívené 26.11.2018. <http://www.besis.org/>
- ❖ British Social Attitudes Information System. „British Social Attitudes Information System“. navštívené 26.11.2018. <http://www.britisocat.com/>
- ❖ NatCen Social Research. „British Social Attitudes“. navštívené 26.11.2018. <http://natcen.ac.uk/our-research/research/british-social-attitudes/>

Zákony:

- ❖ legislation.gov.uk. „Local Government Finance Act 1988“. navštívené 2.3.2019. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/41/contents>
- ❖ legislation.gov.uk. „Employment Act 1980“. navštívené 2.5.2019. <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1980/42/section/16/enacted>

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno: Igor Bubeník
E-mail: bubenikigor@gmail.com
Studijní obor: Mezinárodní teritoriální studia (MTS)
Semestr a školní rok zahájení práce: 4. semestr 2. ročník
Semestr a školní rok ukončení práce: 8. semestr 4. ročník
Vedoucí bakalářského semináře: prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc
Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Kasáková, Ph.D.
Název práce: Zmena škótskej národnej identity ako dôsledok dopadu vybranej politiky vlády Margaret Thatcherovej
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Práca sa zameriava na dôsledky dopadov reforiem, ktoré zaviedla vláda Margaret Thatcherovej v oblasti škótskej národnej identity. Ide o sociologicko-politický interpretatívny, nekomparatívny výskum zameraný na vymedzené časové obdobie a špecifický prípad. Práca definuje znaky a prejavy škótskej národnej identity a prepája ich pomocou aplikácie teórií konštrukcie národnej identity s vybranými, relevantnými reformami a argumentuje, že práve tieto reformy prispeli ku zmenám v škótskej národnej identite a zvýšeniu škótskeho národného cítenia. Táto téma sa snaží využiť existujúce dáta na poskytnutie novej interpretácia daných udalostí.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek): Téma sa od pôvodneho znenia niekoľko krát značne zmenila. Nad'alej skúma dopady reforiem vlády Margaret Thatcherovej, avšak z dôvodu pôvodnej rozsiahlosti sa zamerala výlučne na dopady na národnú identitu. Toto slúži na väčšie prehĺbenie špecifickej témy v snahe vytvoriť väčší prínos do akademickej debaty. Kvôli zmene celkového zamerania bolo nutné zároveň doplniť literatúru a rozšíriť teoretické základy, z ktorých práca vychádza a prispôbiť tomu aplikáciu danej teórie na skúmanú tému. Zmenila sa tak aj celková štruktúra práce tak, aby lepšie zodpovedala požiadavkám novej témy. Metodologický postup zostal fundamentálne rovnaký.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): Úvod 1. Výskumný rámec 1.1. Teória 1.2. Aplikácia teórie na skúmaný prípad 1.3. Metodológia a výskumné kritériá 2. Škótska národná identita a jej prejavy v spoločnosti 2.1. Korene škótskej národnej identity 2.2. Hlavné znaky škótskej národnej identity a jej dôležitosť 2.3. Záver kapitoly 3. Škótska národná identita a odpor voči reformám vlády Margaret Thatcherovej 3.1. Odborové hnutia a vláda 3.2. Banický štrajk 1984/5

3.3. „Poll Tax“

3.4. Hnutie proti Poll Tax

3.5. Záver kapitoly

Záver

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

Knihy:

Anderson, Benedict. *Imagined Communities*. Londýn: Verso, 2006.

Bechhofer, Frank a McCrone, David. *Understanding National Identity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

Gallagher, Tom. *The Illusion of Freedom*. Londýn: C. Hurst & Co., 2009.

Gamble, Andrew. *The Free Economy and The Strong State: The Politics of Thatcherism*. Hong Kong: MacMillan Education, 1988.

Hastings, Andrew. *The Construction of Nationhood: Ethnicity, Religion and Nationalism*. New York: Cambridge University Press, 1997

Keating, Michael. *The Independence of Scotland*. New York: Oxford University Press, 2009.

McCrone, David. *Understanding Scotland: The Sociology of a Nation*. New York: Routledge, 2005.

Mitchell, James. *The Scottish Question*. New York: Oxford University Press, 2014.

Paterson, Lindsay. *The Autonomy of Modern Scotland*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1994.

Riddell, Peter. *Thatcher Era: And its Legacy*. Oxford: Blackwell, 1991.

Smith, Anthony D. *National Identity*. Reno: University of Nevada Press, 1991.

Smith, Anthony D. *Nationalism*. Cambridge: Polity Press, 2001.

Stewart, David. *The Path to Devolution and Change*. New York: Palgrave Macmillan, 2009.

Odborné články:

Abell, Jackie a Condor, Susan. „Vernacular constructions of 'national identity' in post-devolution Scotland and England“. *ResearchGate* (2014): https://www.researchgate.net/publication/238697337_Vernacular_constructions_of_'national_identity'_in_post-devolution_Scotland_and_England

Anaid, Anwar. „Globalisation and Sub-state Nationalism“. *European Scientific Journal* 10, č.8 (Marec 2014): <https://ejournal.org/index.php/esj/article/viewFile/3028/2854>

Bechhofer, Frank a McCrone, David. „Choosing National Identity“. *Sociological Research Online* 15, č. 3 (August 2010): <http://www.socresonline.org.uk/15/3/3.html.bak>

Bond, Ross a Rosie, Michael. „National Identities and Politics after Devolution“. *Radical Statistics* 97, s. 47-65 (2008): <http://www.radstats.org.uk/no097/RosieBond97.pdf>

Guibernau, Monserrat „Anthony D. Smith on nations and national identity: a critical assessment“. *Nations and Nationalism* 10, s. 125–141 (2004): <https://pdfs.semanticscholar.org/293a/8dabdfaa7c1cbd9667eaad2662d6875fe1f5.pdf>

Hobsbawn, Eric. „Language, Culture and National Identity“. *Social Research* 63, č. 4 (Zima 1996): https://www.jstor.org/stable/40971324?read-now=1&refreqid=excelsior%3Aa71dfb7f2c56b09f853b2b2b46633b49&seq=14#page_scan_tab_contents

Karolewski, Ireneusz. *The Nation and Nationalism in Europe* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2011): https://www.researchgate.net/publication/258220758_The_Nation_and_Nationalism_in_Europe

Keating, Michael. „The Strange Death of Unionist Scotland“. *Government and Opposition* 45, č. 3 (2010): <http://www.jstor.org/stable/44483677>.

Primárne zdroje:

British Election Studies Information System. „British Election Studies Information System“, navštívené 26.11.2018. <http://www.besis.org/>

British Social Attitudes Information System. „British Social Attitudes Information System“.

navštívené 26.11.2018. <http://www.britsocat.com/>
NatCen Social Research. „British Social Attitudes“. navštívené 26.11.2018.
<http://natcen.ac.uk/our-research/research/british-social-attitudes/>

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		